Tori Valla Teataja
TORI VALLA LEHT NR 8 (108) 2026

Kodukohvikud pakkusid vihma kiuste elamusi

MIRELL PÕLMA
VALLALEHE TOIMETAJA

8. augustil võõrustasid ülevallalisel kodu-kohvikute päeval huvilisi-hõrgutsejaid arvukad tegusad kohalikud.

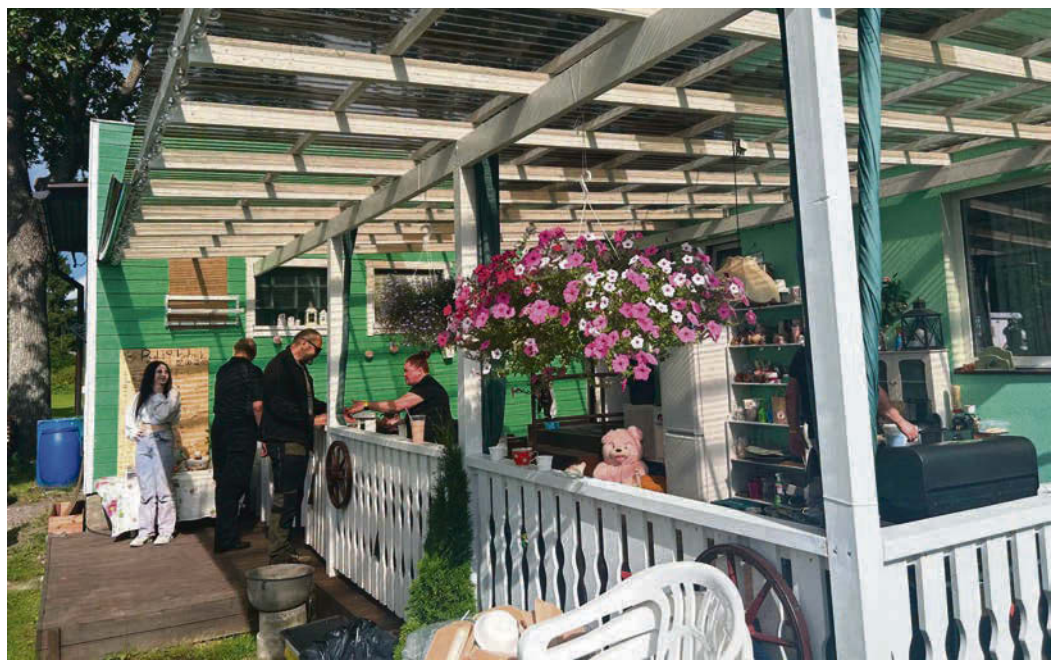

Pulli kohvik. FOTO: ARGO JUSKE

Arrukase kohviku tünnirong. FOTO: MIRELL PÕLMA

Kaks aastat tagasi Eametsa suvila soetanud ja tugevast kogukonnatundest võlutud tallinlased Keilika ja Karl avasid Tillukese Tihase kohviku teist korda. Teinud juulis oma küla kodukohvikute päeval peaproovi, oli neil ettekujutus, mida hõrku annab kiirelt ja hõlpsalt valmistada, et ei peaks terve päeva köögis orjama.

Kogu eelneva päeva fermenditud pitsatainas ootas letil transporditava ahju kõrval portsjoni kaupa topsides, nagu ka tomatikaste ja valmis tükeldatud-riivitud kattematerjal, et klient saaks soolase kõhutäie kärmelt kätte. Väleda pitsameistri Karli käe all valmisid salaamipitsa, klassikaline ehk Margherita ja, nagu kohvikupidajad ise naljaga pooleks nimetasid, pühaduse teotus ehk Hawaii pitsa. „Mis, olgem ausad, on peaaegu kõige populaarsem. Saab oliive ka peale," tutvustasid Karl ja Keilika pitsat, mis ei jäta kedagi külmaks: sa kas vihkad ananassi pitsa peal või armastad seda. Ja Hawaii pitsa just selle magusa eksootilise viljaga valmibki.

Tillukese Tihase kohviku pitsameister Karl tööhoos. FOTO: MIRELL PÕLMA

Kolme Sädeme pidajad Sofi, Keira ja Nora. FOTO: MIRELL PÕLMA

Kui siinkirjutaja laupäeval tunnike pärast avamist väikese toidukriitikuga, kes, muide, pitsat süües üksnes mõmises, kohale väntas, lahkus parasjagu autotäis inimesi ja järgmine seltskond saabus peagi. Nagu Keilika kinnitas, käidavuse üle kurta ei saanud, ehkki hooti sadas. „On näha, et lainetena käiakse ja teeme senikaua, kuni jagub," lausus Keilika. Esimesel tunnil oli tema jutu järgi isegi järjekord tekkinud: ootuspäraselt kujunesid Napoli stiilis pitsad päeva hitiks. Mekutati nii kohapeal kui ka haarati kaasa.

Paarisaja meetri kaugusel Tillukesest Tihasest tegutses garaažis Kolm Sädet, mis sai nime kolme särava ja ettevõtliku piiga järgi. Septembrikuisteks maailmameistrivõistlusteks Itaalias raha kogunud õhuakrobaadid Sofi, Keira ja Nora avasid kokkade Anni ja Elo abiga kohviku mitmendat korda, küll aga uue nime all. Varem on kodukohvikute päevalgi osalenud ja rohkelt külarahvast võõrustanud Garaaži Tiks. Nora ja Keira ema Anni nentis, et kui muidu käis eeskätt omakandirahvas ja märksa enam inimesi, siis nüüd tuttavaid nägusid eriti ei näinudki. Uustulnukaid aga jagus ja jõude istuda ei saanud.

Kokteiliretseptid olid neiud ise välja mõelnud ning valmistasid mõistagi alkoholita rüüpeid alla- ja ülemeetrimeeste valvsa pilgu all baarileti taga, võttes aina uusi ja uusi tellimusi vastu. Teadjamad, kes varemgi Mägra teel hõrgutsemas käinud või sõbralt soovituse saanud, haarasid karbiga kaasa rammusa leiva-kanasalati – pererahva kinnitusel ongi see nende hitt-toode.

Kui Tillukese Tihase kohvikus kohtas peamiselt täiskasvanuid, sekka mõni silmatera, siis Kolmes Sädemes oli klientuur noorte pidajate nägu. Pere pesamuna Taisi, kel köögis koormavaid kohustusi polnud, lõbustas eeskujuliku võõrustajana pisemaid kliente mänguväljakul.

Astunud pärastlõunal kella nelja paiku Arrukase tallu Kilksama külas, ei teinud VIP-kaarti kaelas kandnud nelja-aastane Mirtel pikka juttu ja vedas uued tulijad enda ja Arrukase talu noorperemehe Ralfi leiutatud uforajale. Kui päeva esimeses pooles kuulsid kliendid tüdruku ema, kohvikusse appi tulnud Tiina sõnutsi põhjalikku taustalugu selle kohta, milliseid hirmsaid ja armsaid üllatusi rajal näha võib, siis õhtuks olid noore giidi loomemahlad ammendunud ja fookus igal enda mõõtu külastajal, et koos möllata ja talu peremehe valmistatud tünnirongis sõita.

Idee ehitada tünnid ümber vaguniteks ja haakida need ATV järele korjas perenaine ja vägede juhataja Maarika üles TikTokist. Sel taluõuel on lapsi (aga mitte ainult!) varemgi niimoodi sõidutatud, mõni peamiselt selle pärast kohale tuligi. Hinnanguliselt tegi ATV lõbusõitu 20 kilomeetrit, iga tiir kilomeeter.

Päeva teise tõmbenumbri, koduootel kassipoegadega oli neil samuti kogemus: kevadel leidsid kohvikukülastajate juures kodu kõik tuttava toodud miisud, seekord üks. Laste õnneloosist, mida korraldas samuti Ralf, tuli hilistel saabujatel suu puhtaks pühkida.

Nagu Tiina ja Maarika märkisid, proovisid nemad valmistada päriselt koduseid toite, mitte gurmeed. Näiteks Haapsalu kodukohvikute päevadelt on Tiinal ja abikaasa Almaril kentsakas kogemus: koju oli kutsutud Michelini tärniga restorani tippkokk, et külalisi kostitada. Loomulikult ei valmistanud ta klientidele paari-kolme euro eest pirukaampse või koogikesi, vaid veinikastmes lambakarreed. „See ei ole ju kodune toit," nentis Tiina. „Me jagasime omavahel nii, et tegime seda, mida paremini oskame," mainis Maarika.

Arrukase talu õuel külastajaga vesteldes jäi kõlama, et nii tublide inimeste ees, kes päev otsa või avatud talude päeval suisa kogu nädalavahetuse niiviisi võõrustada jaksavad, tuleb müts maha võtta ja neid rahakotiraudu paotades igati toetada. „See on meeletu töö! Mul üks tuttav korra osales ja ütles, et kõik, enam ei jaksa," tunnustas klient hakkajaid inimesi.

Kõigi kolme kohviku pidajad tunnistasid, et ülevallalistel kohvikupäevadel ei liigu rahvast nii palju kui oma küla üritustel, kus kogukond hoiab kokku ja tatsab hoovist hoovi. Tiina ja Maarika indu see aga ei kahandanud: kella kuue paiku laudu-toole kokku pannes punusid nad juba plaane, millega sügisel külastajaid meelitada.

Ülevallaline kodukohvikute päev tuleb taas

ANNELI UUSTALU, VILJA ALAMAA, ARGO JUSKE
KODUKOHVIKUTE PÄEVA KORRALDAJAD

Esimesel ülevallalisel kodukohvikute päeval täitus Tori vald meeldivate toiduaroomidega. Osales 27 erilmelist kohvikut. Suur tänu kõigile, kes tegid oma koduvärava lahti! 2027. aastal on taas kavas korraldada ülevallaline kodukohvikute päev. Kodukohvikute pidajad, jälgige reklaami, sest esimesed tegevused selle toimumiseks hakkavad peale juba tänavu sügisel!

Aitäh, Hando Murumägi (Pärnumaa arenduskeskus), Kati Saagim, Kristiina Ints (Krisselo OÜ), Kati Põldroos ja Gennadi Prussakov! Kummardus nii tegijatele kui ka külastajatele!

VOLIKOGU ISTUNGIL

19. augustil

1. Vallasekretäri informatsioon valimiskomisjoni 7. juuli otsuse kohta, millega peatatakse volikogu liikme Margit Loti volitused kuni 08.10.2026 ja määratakse volikogu liikmeks kuni 08.10.2026 asendusliige Ivika Uslov.
2. Toimus Tori valla põhimääruse muutmise esimene lugemine. Määruse eelnõu suunati teisele lugemisele.
3. Tunnistati kehtetuks Are, Sauga ja Tori vallavolikogu õigusaktid, mis on kaotanud aktuaalsuse.
4. Kinnitati Tori vallavalitsus kuueliikmelisena: vallavanem, kolm abivallavanemat, kaks vallavalitsuse liiget.
5. Vabastati valitsuse liikme kohustustest Helle-Triin Hansumäe.
6. Muudeti Tori valla finantsjuhtimise korda.
7. Kiideti heaks Tori valla arengustrateegia aastani 2035 ja eelarvestrateegia 2027–2030 eelnõu ja suunati need avalikustamisele.
8. Anti nõusolek Eesti apostlik-õigeusu kiriku Sindi Jumalailmumise koguduse toetamiseks EAÕK Sindi Jumalailmumise kiriku restaureerimistööde jätkamiseks summas 100 000 eurot. Summa makstakse välja neljas võrdses osas nelja aasta jooksul alates 2026. aastast.
9. Kehtestati 2027. aastaks maamaksumäärad, maamaksu tõusu piirmäär ja kodualuse maa maksusoodustus.
10. Muudeti järgmisi määruseid:
    - Tori valla tunnustuse avaldamise kord
    - Tori valla sportlaste ja nende treenerite premeerimise kord
    - Tori valla loome- ja spordistipendiumite väljaandmise kord
11. Algatati detailplaneeringu koostamine Eametsa külas Jõeveere kinnistul.
12. Algatati detailplaneeringu koostamine Tammiste külas Pika kinnistul.
13. Otsustati omandada osaühingult P-Trucks Tori vallale tasuta Kõrsa külas asuvad katastriüksused koos rajatistega.
14. Otsustati omandada osaühingult Uus Mets Tori vallale tasuta Räägu külas asuva Tohtri kinnistu koosseisu kuuluv Mägise tee T1 katastriüksus vallaelanike huvides Mägise tee avalikuks kasutamiseks määramise eesmärgil.
15. Otsustati võõrandada elektroonilisel enampakkumisel Tori vallale kuuluv korteriomand Tori alevikus Virula 4-1 alghinnaga 33 000 eurot.
16. Otsustati võõrandada elektroonilisel enampakkumisel Tori vallale kuuluv korteriomand Eametsa külas Niitjõe tee 7-3 alghinnaga 10 000 eurot.

VALLAVALITSUSE ISTUNGITEL

22. juulil

1. Otsustati korraldada Sindi gümnaasiumi automaatse tulekahjusignalisatsioonisüsteemi (ATS) projekteerimis- ja ehitustööde riigihange ning kinnitati hanke alusdokumendid.
2. Otsustati korraldada pelletkütuse ostmise riigihange ja kinnitati hanke alusdokumendid.
3. Kinnitati riigihanke „Tori valla teede ja tänavate pindamistööd 2026“ tulemused.
4. Kinnitati väikehanke „Tori valla asutuste hoonete akende pesu ja vihmaveerennide puhastus“ tulemused.
5. Kinnitati riigihanke „Tahvelarvutite rentimine (korduv)“ tulemused.
6. Kinnitati toiduainete ostmiseks 01.08.2026–31.07.2027 korraldatud minikonkursi tulemused.
7. Nõustuti osaühingu Warmeston keskkonnaloa nr L.VV/327324 muutmise taotlusega eelnõus toodud lisatingimustel.
8. Anti aiapidamise eesmärgil kasutusse vallamaa Sindis.
9. Otsustati tagastada mai ja juuni osalustasu soodustused Pärnu Raja lasteaias käivate laste eest.

29. juulil

1. Otsustati korraldada toetatud eluasemehoone projekteerimistööde hange.
2. Otsustati korraldada elektrisõidukite avaliku laadimistaristu rajamise hange väljakuulutamata läbirääkimistega hankemenetlusena.
3. Kinnitati 2026. aasta hajaasustuse programmist makstavate toetuste saajad.
4. Nõustuti Sauga vallavolikogu 25.08.2008 otsusega nr 52 kehtestatud Tori vallas Vainu külas asuva Mäelttoa kinnistu detailplaneeringu alusel katastriüksuste moodustamisega ja määrati tekkivatele katastriüksustele lähiaadressid.
5. Anti projekteerimistingimused Tori vallas Sindi linnas Turba 7 kinnistul kehtiva detailplaneeringu täpsustamiseks juurdepääsu ja vajalike tehnovõrkudega liitumise võimaliku asukoha suhtes Vee tänavalt.
6. Anti aiapidamise eesmärgil otsustuskorras kasutusse vallamaa Sindis.
7. Anti välja kolm avaliku ürituse luba:
   7.1. mittetulundusühingule Haabjakoda haabjaehituse laagri korraldamiseks;
   7.2. Tori valla kultuurikeskusele Urge külade suvepäeva korraldamiseks;
   7.3. mittetulundusühingule Eesti Lipu Selts Eesti taasiseseisvumispäeva ürituse korraldamiseks Sindis.
8. Väljastati viis ehitusluba.
9. Muudeti ja kinnitati uus Tori valla spordirajatiste kasutamise hinnakiri.
10. Muudeti Tori vallas Tohera külas asuva kinnistu katastriüksuste lähiaadressid.

5. augustil

1. Määrati vallavanema asendaja.
2. Tunnistati riigihankes „Gaasijaama detailplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise koostamine“ vastavaks kõik neli pakkumust ja edukaks osaühingu Hendrikson&Ko pakkumus maksumusega 29 655 eurot.
3. Kuulutati välja riigihange „Sindi Gümnaasiumi köögi keedukatelde soetamine“.
4. Kinnitati riigihanke „Tori valla raamatukogu RFID teavikute tuvastus- ja jälgimislahenduse ning iseteenindusseadmete hankimine“ tulemused, mille kohaselt tunnistati vastavaks kõik kolm pakkumust ja edukaks osaühingu IDsys pakkumus maksumusega 39 054 eurot.
5. Kinnitati väikehanke „Ohtlike jäätmete, eterniidi ja koduelektroonika kogumine 2026“ tulemused, mille kohaselt tunnistati edukaks aktsiaseltsi Epler & Lorenz pakkumus maksumusega 10 480 eurot kui soodsaim pakkumus.
6. Kinnitati minikonkursi nr 313203 „IT seadmete rentimine 5“ tulemused, mille kohaselt tunnistati edukaks osaühingu Digistep pakkumus maksumusega 196 983 eurot.
7. Väljastati seitse ehitusluba.
8. Anti luba Tori valla kultuurikeskusele Tori valla kodukohvikute päeva korraldamiseks Tori vallas 8. augustil.
9. Anti tervikteedele nimed ja numbrid.
10. Seati kuus sundvaldust.
11. Anti välja projekteerimistingimused Tammiste külas Ojakalda 6 kinnistul asuva aiamaja laiendamiseks elamuks.
12. Algatati detailplaneering Sindi linnas Pärnu mnt 5 kinnistul. Planeeringu eesmärk on kinnistule määrata hoonestusala ja anda ehitusõigus kahe korterelamu püstitamiseks ja lahendada vajalik taristu.
13. Kinnitati 2026. aasta hajaasustuse programmist rahastatud projekti lõpparuanne ja maksti välja toetus.
14. Jagati Taali metskond 53 katastriüksus kaheks ning määrati lähiaadressid ja maa sihtotstarve.
15. Muudeti töövõtulepingut ja nõustuti ehitustööde mahu tõusu tõttu töövõtulepingu maksumuse suurenemisega 12 855,48 euroni. Leping on sõlmitud osaühinguga Nurme Teedeehitus Susi–Otsa kergliiklustee ehitamiseks.
16. Eraldati ürituse korraldamise toetusi järgmiselt:
    16.1. Eesti apostlik-õigeusu kiriku Sindi Jumalailmumise kogudusele 950 eurot, et korraldada 30. augustil 2026 Sindi Jumalailmumise kirikus Pühade Aleksandrite õigeusu koori kontsert.
    16.2. EELK Tori Püha Jüri kogudusele 1980 eurot 20. augustil 2026 Eesti sõjameeste mälestuskirikus Toris Eesti taasiseseisvumispäevale pühendatud piduliku teenistuse ning 30. augustil 2026 vaba Eesti päeva ürituse korraldamiseks.
    16.3. Mittetulundusühingu Tammiste-Veskimetsa külaseltsile 463 eurot, et korraldada külaseltsi kogukondlik suvepäev.

Tori vald maksab koolitee alustamise toetust

Tori vald maksab esimesse klassi minevatele lastele koolitee alustamise toetust 150 eurot lapse kohta. Toetust makstakse lapse vanema või tema seadusliku esindaja taotluse alusel.

Toetus määratakse juhul, kui lapse elukoha andmed rahvastikuregistris on esimesse klassi astumise aasta 1. augusti seisuga Tori vallas. Taotlusi hakatakse menetlema pärast 1. augustit ja väljamakseid tehakse jooksvalt vastavalt laekunud avaldustele. Toetust on võimalik taotleda lapse esimesse klassi astumise kalendriaasta lõpuni.

Taotluse saab lapse vanema või lapse seadusliku esindaja täita valla kodulehel iseteeninduses või blanketil: https://www.torivald.ee/koolitee-alustamise-toetus.

Iseteeninduses on toetust võimalik taotleda 1. augustist 31. detsembrini ja selle kaudu saadetud taotlused registreeritakse automaatselt, blanketil täidetud taotlused tuleb saata e-posti aadressil tori@torivald.ee või liina.lelovaasmaa@torivald.ee. Pabertaotlusi võtavad vastu sotsiaal- või lastekaitsetöötajad.

Info: lastekaitsenõunik Liina Lelov-Aasmaa,
tel 5368 2558,
e-post liina.lelovaasmaa@torivald.ee

Algas Sindi lähiala ideevõistlus

KATI SAAGIM
KOMMUNIKATSIOONINÕUNIK

Maa- ja ruumiamet, Tori vald ning Eesti arhitektide liit kuulutasid välja Sindi keskuse lähiala ideevõistluse, millega otsitakse terviklikku ja tulevikku vaatavat lahendust piirkonnale, millest soovitakse kujundada nüüdisaegne, hästi toimiv ja atraktiivne keskuse osa. See piirkond on Hariduse tänava, Pärnu maantee, Vee, Ringi ja Veetorni tänava ning Paide maantee vaheline ala.

Praegu on tegu alakasutatud, kuid väga hea asukohaga alaga, millele soovitakse leida uus ja selge identiteet. Oodatud on ideed, mis

- annavad piirkonnale uue ilme,
- toovad alale rohkem tegevust ja elu,
- ühendavad paremini olulised teenused, sihtkohad ja liikumisteed,
- loovad eeldused elamuarenduseks.

Ideevõistluse eesmärk on leida Sindile sobiv ja elluviidav lahendus, mis toetab kogu keskuse arengut ning võib tulevikus olla eeskujuks teistele Eesti väikekeskustele.

Võistluse tingimustega saab tutvuda ja täpsemat teavet riigihangete registris.

OLULINE INFO

Ideekavandite esitamise tähtaeg: **15. oktoober 2026**

Korraldajad: maa- ja ruumiamet, Tori vald, Eesti arhitektide liit

Võistlusala: Hariduse tn, Pärnu mnt, Vee, Ringi ja Veetorni tn ning Paide mnt vaheline ala Sindis

Kas kodukohta puudutavad teavitused jõuavad sinuni?

SIGNE RÕNGAS
ABIVALLAVANEM

Sel sügisel jõuavad Tori vallas avalikkuse ette olulised teemad, sealhulgas tuuleparkide planeeringud ning valla üldplaneeringu eskiis ja selle arutelud. Need puudutavad otseselt meie elukeskkonda ja annavad elanikele võimaluse arvamust avaldada. Selleks, et oluline teave ja ametlikud teavitused jõuaksid õigel ajal inimesteni, tasub üle vaadata oma kontaktandmed ja teavituste seaded riigiportaalis eesti.ee.

Planeeringute koostamine ja menetlus toimub PLANISes e-ehituse platvormi (www.ehr.ee) kaudu. Samas keskkonnas menetletakse ehitusega seotud lube ning teavitatakse ja kaasatakse asjaomaseid. Menetluskeskkonnast saadetavad teavitused jõuavad inimese eesti.ee postkasti, mistõttu on oluline veenduda, et need suunatakse edasi iga päev kasutatavale e-posti aadressile.

Riikliku süsteemi eesmärk on muuta menetlused ühtseks ja digitaalseks ning võimaldada neid tõhusalt ellu viia ka juhul, kui kaasatud on sadu või tuhandeid kinnistuomanikke. Seetõttu toimub ametlik teavitamine järjest enam riiklike keskkondade kaudu ning eesti.ee kontaktandmete ajakohasus on varasemast veel olulisem.

Tori vald avaldab olulist infot jätkuvalt valla veebilehel, sotsiaalmeediakanalites ja ajalehes Tori Valla Teataja, kuid ametlikud menetlusteated edastatakse eelkõige eesti.ee kaudu.

Valla uus arengustrateegia jõuab avalikustamisele

AVE LÄÄNE
ARENDUSSPETSIALIST

Tori valla arengustrateegia aastani 2035 aitab määrata arengusuunad järgmisteks aastateks.

Strateegia koostamisel arvestati valla arenguvajadusi, muutuvat ühiskondlikku ja majanduslikku keskkonda ning eri valdkondade tulevikuväljakutseid.

Arengustrateegia annab suuna investeeringutele, teenuste arendamisele, ruumilisele planeerimisele ning valla rahaliste võimaluste kavandamisele. Lähiaastatel on fookuses eelkõige teede ja tänavavalgustuse arendus ning jätkub avalike spordi- ja mänguväljakute rekonstrueerimine ja rajamine. Samuti valmistatakse ette Sauga uue põhikooli ehitust, mis esialgse prognoosi kohaselt võiks alata 2032. aastal.

Tori valla suurimad plussid on hea asukoht Pärnu lähedal, mitmekesine elukeskkond, tugevad kogukonnad, rikkalik loodus- ja kultuuripärand ning ettevõtlikud inimesed. Samal ajal seisab vald lähiaastatel silmitsi mitme olulise katsumusega. Kasvav huvi elamuarenduse vastu suurendab vajadust uute teenuste ja taristu järele, kliimamuutused mõjutavad meie elukeskkonda üha enam ning rahvastiku muutused eri piirkondades nõuavad läbimõeldud ja tasakaalustatud otsuseid.

Arengustrateegia eesmärk on hoida ja arendada Tori valda atraktiivse elu-, töö- ja ettevõtluskohana. Tähelepanu pööratakse kvaliteetsele elukeskkonnale, haridusele ja noortele, kogukondade arengule, kultuurile ja spordile, sotsiaalhoolekandele, ettevõtlusele, taristule ja tänapäevaste avalike teenuste arendamisele.

Valla ruumilise arengu alus on viie keskuse mudel: Sindi, Sauga, Tammiste, Tori ja Are. Eesmärk on, et kõik piirkonnad areneksid oma tugevustele toetudes ning moodustaksid ühtse ja hästi toimiva terviku.

Olulisel kohal on ka hajaasustusega piirkonnad, kus tuleb leida lahendused kohalike vajaduste rahuldamiseks ja elukeskkonna säilitamiseks.

Kutsume kõiki Tori valla elanikke, ettevõtjaid, vabaühendusi ja teisi huvilisi arengustrateegiaga tutvuma ning oma mõtteid ja ettepanekuid jagama. Selleks toimuvad avalikud arutelud valla eri piirkondades. Tagasiside aitab kujundada strateegiat, mis vastab kohalikele vajadustele ja toetab Tori valla arengut ka järgmisel kümnendil.

Ettepanekuid saab esitada avalikel aruteludel või kirjalikult e-posti aadressil tori@torivald.ee ning posti teel aadressil Pärnu mnt 22, Sindi, Tori vald, 86703 Pärnumaa.

Tule avalikule arutelule, jaga oma mõtteid ja ettepanekuid ning aita kaasa Tori valla tuleviku kujundamisele!

TULE RÄÄGI KAASA TORI VALLA ARENGUS!

HEA VALLA ELANIK, TULE AVALDA OMA ARVAMUST PIIRKONNA ARENDAMISEKS

Vallavalitsus tutvustab valla arenguplaane lähiaastatel ja pikemas perspektiivis. Elanike ettepanekud kogutakse sisendiks valla arengustrateegia täiendusteks.

Ettepanekuid saab esitada ka kirjalikult tori@torivald.ee või Pärnu mnt 22, Sindi, Tori vald, 86703 Pärnumaa. Lisainfo www.torivald.ee/arengukava

2.09.2026
kl 17.30 **JÕESUU** külas Keskuse tee 4 kinnistul (loodava aktiivsus- ja puhkeala asukohas)
kl 19.00 **TORI** Rahvamajas

3.09.2026
kl 17.30 **TAMMISTES** Staadioni tänaval (ehitatava Tammiste algkool-kogukonnakeskuse juures)
kl 19.00 **URGE** mänguväljakul

7.09.2026
kl 17.30 **EAMETSAS** Võilille tee 2 mänguväljakul
kl 19.00 **ARE** Huvikeskuses

8.09.2026
kl 17.30 **KILKSAMA** mänguväljakul (Nõmmeliiva tee 1a)
kl 19.00 **SAUGA** Mustas Majas

9.09.2026
kl 17.30 **SINDI** Raekojas
kl 19.00 **TAALI** vabatahtlike päästjate depoos

Algatati Pärnu maantee 5 detailplaneering

PIRET KALLAS
PLANEERIMISSPETSIALIST

Tori vallavalitsus algatas 5. augusti 2026 korraldusega nr 446 detailplaneeringu Sindi linnas Pärnu maantee 5 kinnistul. Selle eesmärk on kinnistule määrata hoonestusala ja anda ehitusõigus kahe korterelamu püstitamiseks ning luua vajalik taristu.

Planeeringuala suurus on 1771 ruutmeetrit, maa sihtotstarve on 100% elamumaa. Kinnistu asub Pärnu maantee ja Väike-Põlli tänava nurgal, külgnedes põhja poolt Pärnu maantee 5a kinnistuga, ida suunas on Väike-Põllu 2 ja Väike-Põllu 6 kinnistuga. Juurdepääs kruntidele planeeritakse Pärnu maantee ja Väike-Põllu tänava kaudu.

Sindi linna üldplaneeringus on planeeringuala määratud väikeelamumaaks (E2), kus üldjuhul on ette nähtud ühe- ja kahepereelamud. Detailplaneeringuga kavandatakse olemasoleva hoone rekonstrueerimine kolme korteriga elamuks. Seejuures ei muudeta hoone ehitusalust pinda, mahtu, kõrgust ega paiknemist krundil – muudatused kavandatakse üksnes hoone sees.

Detailplaneeringuga ei muudeta piirkonna ruumilist struktuuri ega hoonestuslaadi. Säilib olemasolev hoonestusmaht ja ehituslik mõju ümbritsevale keskkonnale ei suurene. Teine hoone krundi põhjaservas, mis enne oli abihoone, planeeritakse kahe korteriga elamuks.

Eeltoodust tulenevalt ei kujuta kavandatav lahendus endast üldplaneeringu põhilahenduse olulist või ulatuslikku muutmist, vaid on käsitletav olemasolevate hoonete kasutusviisi täpsustamisena.

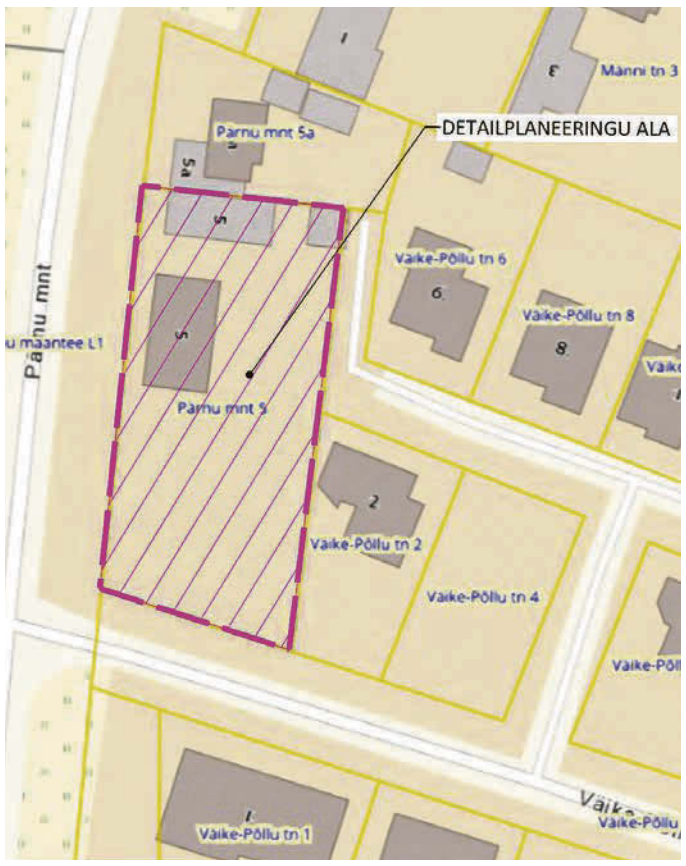

Sindi ja Urumarja vahele tuleb ratta- ja kõnnitee

KATI SAAGIM
KOMMUNIKATSIOONINÕUNIK

Sindit Kõrsa ja Urumarja piirkonnaga ühendama hakkav üle kahe kilomeetri pikkune jalgratta- ja kõnnitee muudab seal liikumise ohutumaks ja mugavamaks.

Praegu pole sel lõigul jalakäijatele ja ratturitele eraldi teed. Uus kergliiklustee aitab parandada liiklusohutust ja pakub turvalisemat ühendust inimestele, kes liiguvad Sinti tööle, kooli, huviringidesse või kasutavad eri teenuseid, nagu perearstikeskus, raamatukogu või kauplused. Igapäevaste sõitude kõrval soosib kergliiklustee tervisesporti ja aktiivset liikumist.

Projektiga rajatakse 2,087 kilomeetri pikkune asfaltkattega ratta- ja jalgtee koos valgustuse ja vajaliku taristuga.

Tee kavandatakse nii, et seda oleks mugav kasutada nii jalakäijatel kui ka jalgratturitel ning see vastaks ligipääsetavuse nõuetele. Samuti rajatakse puhkealad ja rattahoidjad.

Sindi–Urumarja ratta- ja jalgtee rajamise projekt viiakse ellu Euroopa Liidu toetuse abil ning selle valmimine on kavandatud 2028. aastaks. Projekt on saanud toetust Euroopa Liidu meetmest „Säästva piirkondliku ja kohaliku liikuvuse edendamine“.

Sindi ja Jänesselja lasteaed lähevad üle targale juhtimisele

KATI SAAGIM
KOMMUNIKATSIOONINÕUNIK

Tori vald asub kaht lasteaiahoonet targale juhtimisele üle viima, et vähendada energiakulusid ja süsinikuheidet ning parandada sisekliimat.

Projekti tulemusel saavad Sindi ja Jänesselja lasteaed moodsa hooneautomaatikasüsteemi, mis aitavad ehitisi juhtida senisest tõhusamalt.

Mõlemas lasteaias rajatakse tark juhtimislahendus, mis võimaldab jälgida ja juhtida kütte-, ventilatsiooni-, valgustus- ning teisi tehnosüsteeme ühest kesksest keskkonnast. Nutikas juhtimine aitab vältida üle- ja alakütmist, parandab süsteemide töökindlust ja võimaldab reageerida riketele senisest kiiremini. Peale selle annab lahendus reaalajas ülevaate energiatarbimisest ja võimaldab hoonete kasutamist optimeerida vastavalt tegelikult vajadusele.

Energiasäästu auditite põhjal ennustatakse, et Sindi lasteaias väheneb energiakulu ligikaudu poole võrra (49%), mis tähendab aastas umbes 23 800 euro suurust kokkuhoidu ja ligi 60 tonni süsinikheite vähenemist. Jänesselja lasteaias ennustatakse samas suurusjärgus energiasäästu (48%), mis tähendab aastas umbes 26 900 euro suurust kokkuhoidu ja ligi 59 tonni süsinikheite vähenemist.

Energiasäästu kõrval paraneb lasteaedade sisekliima ja kasutusmugavus. Stabiilsem temperatuur, paremini juhitud ventilatsioon ja töökindlamad tehnosüsteemid loovad tervislikuma keskkonna nii lastele kui ka töötajatele. Projekti käigus saadud kogemused annavad vallale väärtuslikke teadmisi ka teiste avalike hoonete targale juhtimisele üleviimise kohta tulevikus. Projekt aitab kaasa valla eesmärgile kujundada keskkonnasäästlikum ja nutikam elukeskkond, kus avalikke hooneid juhitakse tõhusalt ja vastutustundlikult. Tori vallavalitsus viib aastatel 2025–2028 ellu projekti „Tori valla hoonete targale juhtimisele üleviimine, I etapp“. Projekti kogumaksumus on 713 827,08 eurot, millest Euroopa Liidu toetus ja riigi kaasrahastus moodustab 319 823,94 eurot. Vald panustab 394 003,14 eurot. Projekti kaasrahastab riigi tugiteenuste keskus meetmest „Pärnu linnapiirkonna innovatiivsete digi- ja rohelahenduste kasutuselevõtmine“.

Uued akujaamad tugevdavad valla kriisivalmidust

KATI SAAGIM
KOMMUNIKATSIOONINÕUNIK

Tori vald soetas programmi „Kohalike omavalitsuse üksuste kriisivalmiduse suurendamine 2026“ raames kolm transporditavat akujaama, mille mahutavus on üle 4000 kilovatt-tunni. Uued seadmed suurendavad valla valmisolekut tagada kriisiolukorras esmavajalikud teenused.

Akujaamad on mõeldud kasutamaks valla kerksuskeskustes – kohtades, kus inimesed saavad kriisi ajal teavet, nõu ja esmast abi. Seadmed võimaldavad elektrikatkestuste korral tagada vähemalt nelja tunni jooksul oluliste süsteemide, sealhulgas avariivalgustuse ja sideseadmete töö. Tori valla elanikkonnakaitse spetsialisti

FOTO: MEHIS BORN

EcoFlow DELTA Pro 3 akujaamad.

Mehis Borni sõnul põhineb neljatunnise varutoite nõue Ukraina kriisikogemusel. „Ulatuslike elektrikatkestuste korral taastatakse elektrivarustus sageli neljatunniste tsüklitena. Seetõttu peab kerksuskeskus suutma selle aja jooksul iseseisvalt toimida ja pakkuda vajalikke teenuseid,“ ütles Born.

Akujaamade kasutamist harjutatakse sügisesel kriisiõppusel.

Korras kinnistu on iga omaniku vastutus

ANDRES RIIVITS
KORRAKAITSEAMETNIK

Kevadest on saanud suvi ning värskelt tärganud murust on mõnel kinnistul saanud juba läbimatu džungel. Üle-eelmises Tori valla lehes tuletasime kinnistuomanikele meelde kohustust hooldada oma kinnistuid, hoida need korras ja niita hein. Kahjuks ei ole kõik seda arvesse võtnud.

Tuletame meelde, et kinnistu korrashoiu kohustus kehtib **kõigile kinnistuomanikele** sõltumata sellest, kas kinnistul asub eluhoone, kas kinnistut kasutatakse iga päev või seisab see tühjana. Samuti ei vabasta kohustusest asjaolu, et kinnistu kuulub kinnisvara-, arendusettevõttele või muule juriidilisele isikule. Kõigil omanikel on ühesugune kohustus tagada, et nende kinnistu oleks hooldatud ega kahjustaks ümbritsevat elukeskkonda.

Rohtu kasvanud kinnistu, kust ei paista enam garaažiuks ega jalgvärav välja.

Hooldatud kinnistu, mis on eeskujuks teistele.

FOTOD: ANDRES RIIVITS

Hooldamata kinnistud ei riku üksnes välisilmet. Kõrge rohi ja võsastumine soodustavad umbrohtude levikut, pakuvad elupaika puukidele ja närilistele, võõrliikidele ning vähendavad kogu piirkonna heakorda. Korras kinnistu näitab lugupidamist nii oma naabrite kui ka kogu kogukonna vastu.

Tori vald jätkab omanike teavitamist ning saadab vajadusel kirjalikke meeldetuletusi. Palume puudused kõrvaldada meeldetuletuses märgitud tähtajaks. Kui seda ei täideta, võib omavalitsus rakendada seadusest tulenevaid meetmeid, sealhulgas teha ettekirjutuse ning määrata sunniraha või nõuda tehtud tööde kulude hüvitamist.

Kontrollige üle oma kinnistu piirid!

Palume veel kord kõigil kinnistuomanikel kontrollida üle oma kinnistu piirid ning veenduda, et puud, põõsad, hekid, aiad, muud rajatised ega ehitised ei paikne väljaspool kinnistu piire Tori vallale kuuluval teemaa- või naaberkinnistul.

Praktikas tuleb ette hulgaliselt olukordi, kus aastate jooksul on hekk kasvanud üle kinnistu piiri, puud ja põõsad on istutatud Tori vallale kuuluvale teemaakinnistule või on sinna paigaldatud piirdeid, konteinereid, kivihunnikuid, ehitusmaterjale ja muid rajatisi või ehitisi.

Tuletame meelde, et teemaakinnistu on ette nähtud tee ohutuks kasutamiseks ning selle aastaringseks hooldamiseks. Nendel aladel peab olema tagatud võimalus teha talvel lumetõrjet, suvel niita, kraave puhastada, tee remondi- ja hooldustöid teha ning vajaduse korral tehnovõrke ehitada ja hooldada. Omavolilised istutused, piirded ja muud takistused raskendavad või muudavad need tööd võimatuks, suurendavad liiklusohtu ja võivad kahjustada nii vallale kuuluvat vara kui ka omaniku enda rajatisi.

Kui avastate, et väljapoole kinnistu piire on istutatud puid või põõsaid või püstitatud muid rajatisi, palume need esimesel võimalusel eemaldada või viia vastavusse kinnistu tegelike piiridega.

Piire on võimalik kontrollida maa- ja ruumiameti geoportaalis, kus on kättesaadavad kehtivad katastriandmed, kinnistute piirid ja piirangute mõjualad.

Täname kõiki, kes hoiavad oma kinnistud korras! Hoolitsetud kinnistud muudavad Tori valla turvalisemaks ja meeldivamaks elupaigaks meile kõigile.

Anna teada karuputkest!

KÄRT LINDER
KESKKONNANÕUNIK

Eestis on Sosnovski ja hiid-karuputk jätkuvalt suure tähelepanu all. Keskkonnaamet teeb ka tänavu üle Eesti teadaolevates kasvukohtades karuputke tõrjet. Esimene tõrjering on praeguseks tehtud ning järeltõrje kestab sügiseni.

Suvel, kui inimesed liiguvad looduses tavapärasest rohkem, suureneb tõenäosus avastada uusi karuputke kasvukohti. Neid ohtlikke võõrliike kohtab väga erinevates ja mõnikord ootamatutes paikades, näiteks metsaraiesmikel, teeservades, metsateedel ja vooluveekogude kallastel. Uute kasvukohtade varane avastamine on oluline, sest see võimaldab tõrjega õigel ajal alustada ja leviku tõhusamalt kontrolli alla saada.

Kui märkad karuputke, tee taimest foto ja märgi üles võimalikult täpne asukoht. Nii aitad kaasa ohtliku võõrliigi leviku kaardistamisele ja tõrjele. Leiust saad teada anda e-posti aadressil karuputk@keskkonnaamet.ee ning Loodusvaatluste või PlutoF GO nutirakenduses.

Juba teadaolevate kolooniate asukohad leiab maa- ja ruumiameti geoportaali karuputke rakendusest.

FOTO: KÄRT LINDER

Pane end eterniidi kogumisringile kirja!

JANNE SOOSALU
KESKKONNASPETSIALIST

Vallavalitsus korraldab taas eterniidi kogumisringi.

Eterniiti võetakse vastu ainult eraisikutelt, kelle elukoht rahvastikuregistris on Tori vald. Eterniidi üleandmiseks tuleb registreerida hiljemalt 14. septembriks e-posti teel janne.soosalu@torivald.ee või telefonil 525 3929. Maksimumkogus majapidamise kohta on 3 tonni.

Registreerudes tuleb kirja panna oma nimi, kontaktandmed ehk aadress, telefon, e-posti aadress ja eterniidijäätmete kogus (1 m² eterniiti kaalub umbes 16 kg).

Eterniidi üleandmine toimub kinnistult ja autole peab olema tagatud juurdepääs. Eterniit tuleb paigutada alusele, et seda saaks tõstukiga autole laadida. Väiksema koguse puhul peab omanik ise olema valmis eterniiti autosse laadima.

Täpsem ajagraafik ja vastuvõtutingimused lepitakse registreerunutega kokku.

FOTO: JANNE SOOSALU

Kuidas arvutada ligikaudset kogust?

- Aastatel 1963–1983 toodeti **6-lainelist** BO eterniidiplaate GOST 378-60 järgi. Plaadi mõõdud olid 1200x700 mm, plaadi paksus 5,5 mm, laine kõrgus 35 mm, kaal **9 kg**.
- Alates 1973 mindi üle suurte **8-lainelistele** eterniidiplaatidele CB-40-175 GOST 30340-95 järgi (see on tegelikult vanema standardi muudatus). Plaadi mõõdud olid 1750x1130 mm, paksus 5,8 mm, laine kõrgus 40 mm, kaal **23 kg**.
- **Keskmiselt võttes 1 m² eterniidiga kaetud katusepinda kaalub 15 kg.**
- Majaalune pindala korrutada 1,67-ga.

Tüüp	Plaadi mõõt (mm)	Plaadi paksus (mm)	Laine kõrgus (mm)	Plaadi kaal (kg)
6-laineline	1200x700	5,5	35	9
8-laineline	1750x1130	5,8	40	23
9-laineline	1250x1120	6,0	30	16,4
9-laineline	1875x1120	6,0	30	24,6
9-laineline	2500x1120	6,0	30	32,8

Soovitusi võõrnälkjate sügistõrjeks

ROMAN ZUZJONOK
KESKKONNAAMETI
LOODUSHOIUTÖÖDE
OSAKONNA VANEMSPETSIALIST

Võõrnälkjatel – hispaania teeteol ja mustpeanälkjal – on suve teises poo-les paaritumis- ja munemisperiood. Tõrje kõrval on nüüd oluline otsida ja hävitada munakogumeid.

Tigude areng sõltub nii ilmast (sademed, temperatuur) kui ka toidu kättesaadavusest. Suurem osa kevadel koorunud **hispaania teetigudest** saavutab meie oludes suguküpsuse juuli lõpust septembrini. Paaritumisele järgneb munemisperiood. Pehmete ja niiskete ilmadega võivad teeteod muneda hilissügiseni.

Teetigu paigutab munad väikeste kobaratena näiteks kõdukihti, lehe- ja kompostihunnikutesse ning kasvuhoone servade alla. Sügisel võivad paaritumisküpseks saada väiksemadki isendid.

Ka **mustpeanälkjas**, kes kevadel munast koorununa oli seni märkamatult kõdus elutsenud ja kasvanud, muutub augustist märksa nähtavamaks. Mustpeanälkjas paigutab munad väikeste kogumitena lehtede alla, lehehunnikutesse, samuti mulla pindmisse kihti.

Suve teisest poolest kuni külmadeni on väga oluline otsida ja hävitada võõrnälkjate munakogumeid. Selleks kontrolli regulaarselt varjulisi ja niiskeid kohti, mida päike lihtsasti ei kuivata. Kontrolli periooditi üle lillepotid, taimekastid, eri alused.

Korja kokku munakogumid ja vala need keeva veega üle või suru katki. Teomunad tunneb ära selle järgi, et need on üksteisele lähestikku, samuti värvi järgi: need on valkjad või klaasjalt läbipaistvad.

Jätka kombineeritud tõrjega:

- aktiivne tõrje – näiteks isendite käsitsi korjamine ja hävitamine, suurtes ja keerulistes levikukolletes ka mürgitamine;
- meelituspüünised (nt õllelõksud);
- kunstlikud varjepaigad (lauajupid, matid jms), mille alla nälkjad varjuvad ning kust neid on päeval lihtsam kokku korjata ja hävitada.

Surmatud nälkjad ja munad võib matta vähemalt labidasügavusse mulda, panna kõrge temperatuuriga biokompostrisse, viia suletud kilekotis nälkjakonteinerisse või segaolmejäätmete konteinerisse. Veendu, et kõik nälkjad oleksid surnud.

Hoolda oma aeda!

- Hoolda puhmiku- ja põõsaaluseid, eri piirdeid, seinaääri.
- Lõika koltunud püsikute varred madalalt ära, kompostihunniku olemasolul kaeva see läbi.
- Komposti aiajäätmed oma aias või kasuta kohaliku omavalitsuse ette nähtud lahendusi. Mingil juhul ei või puulehti, õunu, taimevarsi jm aiajäätmeid viia loodusesse, kuna nii hoopis levitaksid võõrnälkjaid.
- Kui su aias elavad võõrnälkjad, ära jaga oma aiataimi või kompostmulda teistele. Samuti puhasta regulaarselt oma tööriistu ja seadmeid.

Kuidas vältida võõrnälkjate toomist oma aeda?

- Hoidu toomast niisuguseid taimi ja mulda, mis võivad olla saastunud võõrnälkjate või nende munadega. Kui kahtlustad või tead, et müügikohas on võõrnälkjaid, väldi ostu.
- Uusi taimi aeda tuues tee neile hoolikas kontroll, võimalusel hoia enne karantiinis ja istuta seejärel paljasjuursena.
- Laenatud või kasutatud aiamasinat esimest korda kasutades puhasta seda hoolikalt. Nii väldid ka umbrohtude levikut.
- Võõrnälkjad võivad levida sõidukite, küttepuude, mullaga – kõigega, kuhu neil on õnnestunud kinnituda või oma munad paigutada. Kui leiad kas või ühe võõrnälkja, hukka ta kiiresti. Nii ei jõua nad uues piirkonnas kanda kinnitada.

Võõrnälkjate tõrje on tulemuslik, kui teha seda järjepidevalt koostöös kogukonnaga kogu naabruses. **Räägi naabritega ja julgusta neid tõrjes kaasa lööma!**

Teata võõrnälkja leiust aadressil teokaart.keskkonnaamet.ee. Kuidas võõrnälkjaid ära tunda, loe lähemalt keskkonnaamet.ee/voornalkjad.

Kopuleeruvad hispaania teeteod. FOTO: MARGIT TURB

Mustpeanälkjas munadega. FOTO: ENE GRASS

Ohtlike jäätmete ja elektroonika kogumisring tuleb septembris

JANNE SOOSALU
KESKKONNASPETSIALIST

Vallavalitsus korraldab septembris ohtlike jäätmete ja koduelektroonika kogumisringid, mille käigus Tori valla elanikud saavad tasuta ära anda majapidamises tekkinud ohtlikud jäätmed ja elektroonika.

Koduelektroonika hulka kuuluvad kõik elektriga töötavad seadmed. Seadmed peavad olema komplektsed ja lahti võtmata (nt televiisori kast, plokid ja kineskoop ei tohi olla eraldi). Külmikute külmutusagregaate ei tohi vigastada ega ise lahti võtta. Komplektseteks loetakse toodet, mis ei ole lammutatud ning sisaldab seadme olulisi osi (nt kineskoobid, trafod, kompressorid). Seadmel võivad puududa väheolulised osad (nt käepidemed, riiulid, toitejuhe).

Kodus tekkinud ohtlike jäätmete hulka kuuluvad

- ohtlikke aineid sisaldavad põllumajanduskemikaalid
- vanad päevavalguslambid
- elavhõbedat sisaldavad jäätmed
- antifriisid
- plii- ja muud akud, patareid
- lahustid
- happed
- fotokemikaalid
- pestitsiidid
- ravimid
- ohtlikke aineid sisaldavad värvi-, laki-, liimi ja lahustijäätmed
- ohtlikke aineid sisaldavad või nendega saastunud pakendid ja materjalid
- sünteetilised mootori-, käigukasti- ja määrdeõlid

Jäätmed tuleb edastada lekkekindlas taaras ja jäätmete üleandmisel ise kohal olla.

Sõltuvalt äraantavate jäätmete kogustest võivad kellaajad nihkuda. Palun arvestada ajavaruga.

Lisainfo:
keskkonnaspetsialist
Janne Soosalu, tel 525 3929.

Kogumisringi peatused	Kellaaeg
SINDI LINN, 12. SEPTEMBER	
Vahtra bussipeatus	10.00–10.30
Kesktänava ja Pika tänava ristmik (Tiigi park)	10.35–11.05
Viira bussipeatus*	11.15–11.45
Supluse bussipeatus*	11.55–12.20
Gümnaasiumi bussipeatus*	12.25–12.55
Pärnu mnt 24 ees platsil	13.00–13.20
Sindi noortekeskuse ees	13.30–14.00
Endises Rulapargis Pärnu mnt 21b	14.10–14.40
Paide mnt ja Kuldnoka tn ristmikul*	14.50–15.10

* Pärnu suunal

TORI PIIRKOND, 12. SEPTEMBER	
Taali külas Saare tee 4	10.00–10.30
Tori alevikus Virula 10 ja Tori Koolitee nurgal	10.40–11.10
Rätsepa külas Vanatoa tee otsal	11.30–11.50
Jõesuu külas Keskuse tee 2a konteinerite juures	12.00–12.40
Tori alevikus Oore tee 2	13.00–13.30
Oore küla infotahvli juures	13.40–14.00
Selja külas alajaama juures	14.20–15.00
Piistaoja külas Töökojas	15.10–15.30

ARE PIIRKOND, 19. SEPTEMBER	
Elbu külas saeveski juures	10.00–10.20
Are alevikus teenuskeskuse parklas	10.30–11.00
Niidu külas Are mõisa pargi kõrval platsil	11.10–11.40
Tabria külas Tabria bussipeatuses	11.55–12.20
Suigu külas Suigu seltsimaja ja kaupluse vahel parklas	12.30–13.00
Murru külas külaplatsil	13.10–13.30
Lepplaane külas Lepplaane bussipeatuses	13.45–14.10

SAUGA PIIRKOND, 19. SEPTEMBER	
Sauga alevikus Salu 6	10.00–10.30
Sauga alevikus noortekeskuse parklas	10.40–11.10
Eametsa külas Kiilu bussipeatus	11.20–11.50
Nurme külas Sauga põhikooli bussipeatuse juures	12.05–12.35
Kilksama külas Tiglitsa bussipeatuses	12.50–13.20
Urge külas raamatukogu ees	13.30–14.00
Pulli külas endise Taali kooli parklas	14.10–14.40
Tammiste külas Aiandi bussipeatuses	14.50–15.20
Tammiste külas Uuemetsas RMK metsaraja alguses	15.30–16.00

Loomataudide levikut saab ennetada igaüks

KÄRT LINDER
KESKKONNANÕUNIK

Koostöös põllumajandus- ja toiduametiga oleme paigaldanud vallas asuvatele teadetetahvlitele infolehed, mis juhivad tähelepanu loomataudide leviku ennetusele. Iga looduses liikuja saab oma teadliku käitumisega aidata vähendada ohtlike loomataudide leviku riski.

Looduses liikudes pea meeles lihtsaid soovitusi:

- ära jäta toidujäätmeid loodusesse;
- puhasta pärast metsas või loomade läheduses viibimist oma jalanõud ja riided;
- ära sisene farmide territooriumile ilma loata, isegi lühiajaline viibimine võib kaasa tuua haigustekitajate leviku;
- pese enne ja pärast loomadega kokkupuudet alati käed.

Loomataudid võivad Eestisse jõuda ka reisijate vahendusel. Seetõttu on oluline järgida lihtsaid ettevaatusabinõusid:

- ära too reisilt kaasa liha, piima ega neist valmistatud tooteid;
- välismaal väldi kokkupuudet loomadega;
- koju jõudes pese riided ja puhasta jalanõud;
- hoidu pärast välisreisi vähemalt 48 tunni jooksul kontaktist põllumajandusloomadega.

Jätkuvalt on aktuaalne linnugripp, mis kuulub samuti eriti ohtlike loomataudide hulka, põhjustades lindude massilist haigestumist ja suremust.

Helista 605 4767, kui leiad hukkunud veelinde (haned, luiged), hulganisti surnud metslinde või röövlinnu (kullid, kotkad) korjuse. Haigest mets- või veelinnust anna teada telefonil 1247, ära ise puuduta lindu ega vii teda endaga kaasa.

Kuna Tori vallas on palju kodulindude pidajaid, on oluline rakendada abinõusid, mis aitavad kaitsta neid gripi eest:

- hoia linde siseruumides ning väldi nende kokkupuudet metslindudega;
- ära luba kõrvalisi isikuid lindude juurde;
- enne lindude juurde minekut ja nende toitmist pese käed ning vaheta riided ja jalanõud;
- tavatu haigestumise või suremuse korral võta viivitamata ühendust veterinaararstiga;
- välisriigist tohib linde ja haudemune Eestisse tuua üksnes nõuetekohase veterinaarsertifikaadi alusel.

Need lihtsad ettevaatusabinõud aitavad kaitsta nii meie põllumajandus- kui ka metsloomi ning vähendada ohtlike taudide levikut.

Lisainfo:
https://pta.agri.ee/.

Indrek Raadik ehk Summer: The

HEIKO LEESMENT
KAASAUTOR

17. oktoobril jõuab oma 35 aasta juubeli kavaga Sindi Rocki lavale legendaarne Sindi bänd The Tuberkuloited. Bändi ninamees Indrek Raadik ehk Summer (51) võttis veidi aega, et oma tegusa suve kõrvalt bändi 35 tegutsemisaastale tagasi vaadata ja algusaega meenutada.

Kuumimad kuud on suure tõenäosusega möödas, aga The Tuberkuloitedi hoogne suvi ei näita veel raugemise märke. Tänavu 35 aasta juubelit tähistav Sindi rokkmuusika au ja uhkus andis just välja esimese oma kolmest plaanitavast vinüülplaadist ning esinemisgraafik on läinud nii tihedaks, et vahel on tulnud lennuk appi võtta.

„Eelmisel nädalal käisime Hiiumaal esinemas ja sel nädalal tuleb võtta ette lend Saaremaale," toob Raadik oma bändi hullumeelsest suvest näite. Tema kirjelduse kohaselt pole pöörane ainult suvi, vaid kogu juubeliaasta. „Kui eelmise aasta sügisel selle ise rohkem pildile tõime, hakkas esinemispakkumisi aina rohkem tulema," kirjeldab Summer, kelle sõnul astusid nad tänavu suvel üles üle 60 korra Eesti eri paigus.

1991. aasta kevadel esimesed proovid teinud The Tuberkuloitedi kandev jõud on olnud bändi kitarrist ja põhiline lugude autor Alar Aigro (56) ning Summer ise.

Tandemi lugu sai alguse kütuseveokist, mille juhina töötanud Aigro peatus kord Sindis bussipeatuses ja viis Summeri Pärnusse. See sõit muutis mõlema mehe ja nende kamraadide elu jäädavalt.

„Mida Alar sulle seal kabiinis lubas?" küsin. „Tegelikult mitte midagi, leppisime lihtsalt kokku, et proovime," meenutab Summer, kes enda jutu järgi oli bänditegemisest hakanud juba unistama küll. „Ma mõnikord kontserdil siiani naljatan, et me ikka veel proovime."

Kevadised proovid 1991. aastal päädisid suurema ülesastumisega Pärnu Vallikäärus. Esinemist vaatama tulnud Summeri ema ja õe julgustav tagasiside, et neil tuleb täitsa välja ja võiks edasi pusida, andis Summerile toona innustust jätkata.

Ja edasi läksid asjad väga kiiresti. Pärnus linakombinaadi juures tegutsenud Taku klubis proove teinud bändi kutsus 1992. aastal Vennaskond end soojendama Nõmme legendaarsesse 326 klubisse. Samal ajal või natuke varem olid nende lood juba Raadio 2 kaudu eestlaste kõrvu jõudnud ja saanud positiivset tagasisidet edetabelisaadetes, mis toona inimeste muusikavalikuid palju suunasid.

Välismaalt pagendusest naasnud Vennaskond oli selleks ajaks juba suur bänd, kelle suurimad tipud veel vallutamata, kuid kelle vägevust on raske eirata. Tallinna kontserdile järgnes edukas ühisesinemine Sindis ja Vennaskonna mänedžer Kalju Oona tegi sintlastele ettepaneku koostööks. Sündis esimene kassett „Klassiõhtu", mida salvestati Pärnus Mai keskuses valdavalt öösiti. „Kui meie asju kokku panime ja koju läksime, siis inimesed alles tulid tööle. See album tehti nii odavalt, kui oli võimalik," meenutab Summer.

Suurem tähelepanu ja kasvav populaarsus lennutasid Sindi poisid aina kõrgemale ja kaugemale.

Läbimurdehitt võinuks jääda sündimata

Kogukonna toetus oli Summeri kinnitusel alguses väga oluline. „Pühapäeviti kell 19, kui olime ETV saates „7 vaprat", oli linn ikka täitsa tühi. Linnud laulsid, aga laulsid vaiksemalt. Inimesi tänavatel ei olnud ja siis, kui sa läksid pärast kaheksat õhtul veel välja, istuti jälle pinkidel, räägiti ja jalutati. Aga seitsmest kaheksani, kui see saade oli, valitses täielik vaikus," meenutab Summer, kelle sõnul aitasid kogukonna hääled neid alguses kindlasti edetabelites kõrgemale tõusta.

Bändi läbimurdealbum ja -lugu kannavad sama pealkirja. Vähe on teada, et „Lilleke rohus" ei olnud lugu, mida bänd oli endaga tohutult kaua kaasas kandnud, vaid selle saamislugu oli mõnevõrra juhuslik.

Nimelt oli Tallinna linnahalli stuudios valmivalt albumilt puudu veel üks lugu. Kui muusikaga oli veel võimalik lihtsalt lahendus leida, siis sõnadega mitte. Summeri mäletamist mööda läks abipalve teele Vennaskonna ninamehele Tõnu Trubetskyle. „Siis ta andis Alarile ühe teksti, mida ta enda sõnul ei plaaninud mitte kunagi ise kasutada," meenutab Summer.

Üsna levinud on, et artistid tunnevad oma hittloo kohe sünnihetkel ära, kuid Summer väidab, et tema seda ei tajunud.

„Mulle tundus stuudios, et täitsa pekkis, ma laulan juba ei tea mitmendat korda „Lilleke rohus", aga see lugu ei lõpegi ära. Alguses tundus see tegelikult ülitüütu, aga siis, kui stuudio helirežissöör ütles, et „kuradi loo olete ikka teinud", saime aru küll, et see oli see lugu. Ja kui nüüd tagasi vaadata, siis vot tegimegi siukse kuradi loo, mida me mängime tänase päevani ja mida me ei saa kavast välja jätta," räägib Summer, kelle selgituse kohaselt sündis täpselt samasugusest pingutusest – kirjutada plaadile veel üks viimane lugu – hitt „Ma tantsin valssi".

„Kadunud sõber Urmas Voolpriit ulatas abikäe ja ütles, et teeb kõige lihtsama loo üldse. Ümises selle põhikäigu ette ja oligi valmis," meenutab Summer.

Päästerõngas, mitmes mõttes

Palun Summeril viia end ajarännakule 35 aasta tagusesse Sinti. „See oli väga raske aeg, isegi jõhker, võiks öelda, sest linna oli üle kogu Nõukogude Liidu sõitnud inimesi Sindi vabrikus töötama. Aga siis hakkas raskeks minema ja inimestel polnud enam midagi teha. Polnud raha, polnud tööd, aga võimalus juua leiti. Ja joodi toona palju," on Summeril meeles.

Võrreldes praegusega oli iseseisvuse algusaeg Sindi mehe sõnutsi pigem sünge ja depressiivne koht. „Mitmes mõttes oli bänd meie jaoks võimalus siit minema saada ja teha midagi. Kui ma meenutan oma põhikooli lõppu ja seda, kuidas õpetaja mulle ütles: „Tead, sina, Indrek, lõpetad kas koloonias või vangis, kui sa üldse pikalt elad," räägib Summer oma noorusest.

Aga läks hoopis teisiti ja Summeri kinnitusel oli Sindis kontrastiks ka helgust.

„Kui sa võtad näiteks selle kirikupargi kevadisel ajal, kui seal kõik roheliseks läks. See oli üliilus. Kõik need lauluväljaku ümber olevad niidud, kus me veetsime hästi palju aega. Naturaalpill kaasas, mängisime bändiga lugusid, rääkisime ja tegime plaane, mida me pärast proovi teeme," kirjeldab Summer.

Kusjuures The Tuberkuloited tõi Summeri ütlust mööda huvitaval kombel kokku päris mitu aastakäiku sintlasi. „Mina olen Alarist (Aigro) noorem. Laits (süntesaatorimängija Meelis Laidvee), Olku (trummar Olavi Kund) ja Jux (kitarrist Margus Jürima) on jällegi meist vanemad. See bänd tõi ühest pisikesest linnast kokku eri aastakäigud, kellele muusika tähendas midagi rohkemat

FOTOD: ERAKOGU

Varajane bändipilt. Ülal Meelis Tauk, kes salvestas ansambli esimesed lood, mängis hiljem kitarri ja oli helimees. Tema all trummar Vido Kaljus, laulev kitarrist Summer ning vennad Aivar (bass) ja Alar Aigro (kitarr).

Vaid mõne aastaga õnnestus tubekatel saavutada üleriigiline kuulsus ja nautida fännide tähelepanu kõigis Eesti otstes.

Tuberkuloited on parimas vormis

The Tuberkuloited 1990ndate alul. Vasakult Summer, Aivar Aigro, Meelis Laidvee, Alar Aigro, Olav Kund.

Summer koos oma õepoja Erki Pärnojaga.

Õpetajate arvates lootusetust õpilasest sai üks Eesti esirokkareid.

The Tuberkuloited on parimas vormis ja lubab Sindi Rockil hittide paraadi. FOTO: ERAKOGU

kui lihtsalt kooskäimist ja raha tegemist. Sellest on saanud elustiil," ütleb Summer.

Karjääri parimas vormis

35 aasta juubelit tähistava bändi puhul ei saa väsimusest rääkida. Summeri sõnul on nende vorm ja helipilt paremad kui eales varem.

„Minu hea melomaanist naabrimees käis kolm aastat tagasi ühel meie kontserdil. Nüüd on ta käinud ka paaril kontserdil sel aastal ja ütles, et „täitsa uskumatu, te olete kolme aastaga nagu räigelt profiks saanud!"."

Summeri selgituse järgi tuleneb see ühelt poolt tööst oma varasema loomingu arranžeerimise kallal ja muidugi ka sellest, et ta on ise taas kitarri kätte võtnud. Nüüd on bändil kontserdil laval suisa kolm kitarristi.

„Nagu Iron Maiden," ütlen.

„Nagu Foo Fighters," parandab Summer mind kiirelt. Pärast seda sukeldub ta kirglikult selgitustesse, kuidas on bändis kitarripartiid jaotatud.

„Meie muusika on palju huvitavamaks ja laiemaks läinud. Ma ise tahaks uskuda, et poistel endal on ka huvitavam mängida. Kaua sa lajatad seal neid kolme või nelja duuri kogu aeg ühtemoodi? Ja lood kõlavad ka hoopis teistmoodi. Ma kujutan ette, et kui me läheksime praegu oma vanade lugudega stuudiosse, siis see oleks totaalselt midagi muud kui see, mis me tegime toona. Kindlasti oleks mingisuguseid ühendavaid sildu nende kahe lindistuse vahel, aga need kõlaksid hoopis teistmoodi, sest need ideed, mida me nüüd kontsertidel kasutame, mida poisid kitarridega teevad ja mida basskitarr teeb, on hoopis teised."

Panus Eesti levimuusikasse

Muide, pilli taas kätte haarama sundis Summerit esinemine, kus tal tuli endal kitarripartiid ära mängida.

„Mul oli kodus kitarr kogu aeg olemas, nii et kätt hoidsin ikka soojas. Viis aastat tagasi, meie 30 aasta juubeli kontserdil tuli mul seda ise mängida ja pärast ütlesin, et nüüd on niimoodi, et hakkan jälle kitarri mängima. Kuidagi endal oli lahe ja nüüd on nii, et kui ma mõnes loos kitarri ära panen, siis nagu ei oska enam ollagi," kirjeldab Summer.

Ent Summeri kitarrimäng ja huvi selle vastu pole olnud asjata. Kui nii võib selles kontekstis muidugi öelda.

Summer meenutab, et 1990. aastatel Sindi korteri põrandal vedelenud kitarri vastu tundis erakordset huvi tema õepoeg Erki Pärnoja, kes seda igal võimalusel katsus. „Pane see kitarr ära, mis ta siin vedeleb!" meenutab Summer toonaseid ema ja õe manitsusi, kuid ütleb, et on väga uhke, et tema eeskuju inspireeris praegusaja üht Eesti parimat kitarristi ja heliloojat pilli kätte võtma.

Ent Summeril on lisaks põrandal vedelenud kitarrile veel üks seik, mis, võib öelda, muutis Eesti levimuusikaloo käiku. Nimelt jõudis Summer 2000. aastatel kohta, kus sündis otsus anda välja sooloalbum.

„Ma elasin siis juba Tallinnas ühes korteris koos Ewert Sundja, Kristjan Kallase ja Erkiga. Meil käis seal kogu aeg külas bassist Ivo Etti. Ja siis ma rääkisin neile loo ära, et meil Erkiga oli kunagi selline laul nagu „Lendame". Siis helistasin juba Peeter Kaljustele, kes pani õla alla ning organiseeris meid Tehumardile, kus me viie päevaga selle kambaga oma sooloplaadi valmis kirjutasime," meenutab Summer, lisades, et sealt sai ühtlasi alguse hiljem maailma vallutanud bänd Ewert & The Two Dragons.

Kui lõpetuseks uurin, kas Summer pole enam soolokarjäärile mõelnud, vastab ta kiirelt, et siiski mitte. „Praegu on pigem nii, et kui mul on mingisuguseid ideid, siis ma mängin need endale telefoni. Tavaliselt on oktoober olnud selline kuu, kus me kontserte ei anna ja istume Alari juures ning kogume need aasta jooksul kogunenud mõtted kokku. Sel aastal peame selle vist novembrisse lükkama," viitab Summer tihedale esinemisgraafikule.

„Aga sooloplaadi peale ma ei ole mõelnud ka sellepärast, et ma ei tea … Võib-olla ma olen Alari kuidagi ära tinistanud, et ta natukene kuulab ja tuleb nende muusikaliste mõtete ning ideedega kaasa."

Sindi Rock toimub 17. oktoobril Sindi seltsimajas. Kell 18 algaval festivalil astuvad üles Kosmikud, The Tuberkuloited 35 aasta juubeli kavaga, Sibyl Vane, EiK ja kohalik raske roki bänd Raev. Soodushinnaga pileteid saab eelmüügist fienta.ee lehelt.

Seitsme vapra tüdruku teekond Võrafestile

MIRELL PÕLMA
VALLALEHE TOIMETAJA

Kolmapäevane proov Sindi lasteaias.
FOTO: MIRELL PÕLMA

Võrafestil astus üles ka Tammiste lasteaia grupp.
FOTO: ERAKOGU

Vaprad tüdrukud on Võrafesti lõppkontserdiks valmis!
FOTO: MARLEN REIMANN

Lõppkontsert õnnestus ja juhendajad pakatavad uhkusest.
FOTO: MARLEN REIMANN

KOLMAPÄEV, 12. AUGUST NELI PÄEVA LÕPPKONTSERDINI

Seitse sel sügisel kooli alustavat tüdrukut tuletavad vihmasel pärastlõunal liikumisõpetaja Marlen Reimanni taktikepi all Sindi lasteaia saalis ja hoovimurul meelde kevadel selgeks õpitud, võimlemistreener Anu Nõmme loodud kava „Lend rõõmumaale“, kollased pulgad käes ja kõlarist mürtsumas tuntud lastelaul „Hurraaderii-hurraaderaa, küll rõkkaks rõõmust maakera ...“. Haripunktini ehk Pärnu Rannastaadionil toimuva võimlemist ja rahvatantsu ühendava Võrafestini, mis toob kokku esinejad ja juhendajad kõikjalt Eestist, on jäänud kaks päeva, festivali lõppkontserdini aga neli.

Reimanni mure, kas piigad ikka mäletavad samme pärast pikka suvepuhkust, on asjata. Niipea kui muusika käima läheb, tõestab seitsmik, et kõik on lihasmälus. 31. mail Võrafesti peaproovina toiminud Pärnumaa tantsupidu „Talisman“ Lavassaares andis kollektiivile kindluse, et noorest east ja vähesest kogemusest hoolimata saavad nad hakkama ja rahvamass – rohkearvuline publik ja üle 2200 esineja – ei heiduta neid. Seekordne tõotab tulla võimsamgi – 2500 võimlejatantsijaga.

„Algul ei julgenud Võrafesti pakkumist vastu võttagi,“ tunnistab Reimann, samal ajal kui tüdrukud saavad väljateenitud pausi, mille sisustavad müramise ja lasteaiahoovis kasvavate viljade maitsmisega.

Reimanni kinnitusel on nüüdsel festivalil peamine liikumisrõõm. „Seal ei nõuta ideaalseid hundirattaid. Paarkolm tüdrukut teevad juba väga ilusti, aga karuratas on ka täiesti okei,“ lisab ta.

Küsimuse peale, kas tüdrukutel mõnikord halbu päevi ka ette tuleb – selliseid, kui üldse ei tahaks harjutada, vaid hoopis laiselda –, raputab kuus tüdrukut pead, üks julgem noogutab, aga ei söanda täpsustada. Reimann kiidab kõrvalt, et tegelikult ei olegi piigadel olnud „neid õigeid“ halbu päevi. „Nad ei vingu, kuulavad sõna. Neile meeldib,“ täiendab juhendaja, kes ise õppis väikeste võimlejate kava selgeks video teel ja õpetas selle märtsis liikumistundides lastele selgeks. Nii tegid näiteks viljandlasedki, kes samuti Nõmme loodud tantsu Võrafestil esitavad.

Kuigi proovis paistab kõik klappivat, nendib Reimann, et vasak-parem võib veel sassi minna, eriti kui peab mustreid moodustama, oma õpetaja ei saa suurel platsil kätt hoida ja ümberringi siblib palju tantsijaid. Kava silmapaistvaim osa – tõste – oli algul samuti keerukas. Kristel, kes rühmakaaslaste kätele kerkib, teeb siinkirjutajale selgeks, et ta ei karda, kui teda tõstetakse, sirget jalga üleval hoida ei ole raske, ta usaldab oma sõpru ega karda kukkuda.

Eelseisva pärast ei paista kolmapäeval keegi veel pinges olevat. „See ongi oluline, kuidas ma ise käitun ja olen. Teiste pealt nägin „Talismanil“, et kui õpetaja on ees närviline, siis on lapsed ka. Kui oled ise rahulik ja rõõmus, on lapsed ka. Teed nalja, aga hoiad ka distsipliini,“ avaldab Reimann.

Üks mure vaevab õpetajat küll: kuidas oma lapsed rahvamassist ära tunda. Nimelt kõigil, kes esitavad „Lendu rõõmumaale“, on seljas-jalas kollased särgid, jalas mustad retuusid ja peas kaks patsi. Liikumisõpetaja pelgab ka proovidevahelist passimist, mida Lavassaareski ette tuli. „Nad ikka küsisid, kui kaua veel,“ meenutab Reimann.

REEDE, 14.08 KAKS PÄEVA LÕPPKONTSERDINI

Esimene ühisproovide päev: rühmad Pärnumaalt ja mujalt harjutavad kokku varem selgeks saadut, aga õpivad ära ka täiesti uue, mis tuleb lõppkontserdil esmaesitusele.

„Ausalt öeldes tekkis endal juba hommikul väike ärevus ja proovi ajal tuli lausa kananahk ihule,“ jagab Reimann muljeid.

Pärast proove avaldavad lapsed soovi jääda kauemaks Pärnusse melu nautima. Väsimust ega ärevust veel ei paista.

LAUPÄEV, 15.08 ÜKS PÄEV LÕPPKONTSERDINI

Sellest, et võimlejate ja rahvatantsijate suur pidu on täies hoos, saab aimu juba hommikul enne proovi algust. Tänaval jäävad silma üht värvi T-särkides ja pusades seltskonnad. Rannastaadioni jõusaaliski näeb vilksamisi mitut rahvarõivais linalakka, punased lindid patsidesse punutud. Pärnu randa kerkiva spaahotelli ehituselt kostab vali tümps, kontrastiks mängib mõnisada meetrit eemal aga helge rahvamuusika.

Ka laupäev on proove täis pikitud. Päev algab kell kümme ja passimist jagub. Oma korda oodates harjutavad Sindi tüdrukud ühiskava samme läbi, et eile õpitut kinnistada ja igavust peletada. Harjutusväljakuks nimetatud muruplatsil Tervise Paradiisi kõrval näeb tantsijaid-võimlejaid koolieelikutest eakateni. Tugev tuul kergitab maha laotatud piknikutekke ja lehvitab eri värvi seelikuid ning kannab mikrofonisse lausutud sõnad kaugemale.

„Algul oli mure, kuidas me selle massi sees hakkama saame, aga nad hoiavad nii kokku,“ kiidab Reimann, lisades, et piigad on leidlikud: aja sisustamiseks võtsid kaasa pakitud söögipoolise välja ja pidasid piknikku. „Vanematega on koostöö super. Üks neist küpsetas poole ööni pirukaid ja kooke lastele.“

Keegi puhub rohukõrre vilet, pisemad müravad, ootajad lobisevad, tuul mühiseb, siin-seal koerad niuksatavad-haugatavad – sellest kaosest tuleb kujundada korrapära.

Reimanni pilgust peegeldub imetlus. „Ma ei kujuta ettegi, kuidas sellist rahvamassi ohjata,“ tunnustab ta särtsakaid juhendajaid, kes teevad tellingutorni otsas seistes puust ja punaseks kõigile rühmadele selgeks, kes kuhu ja millal minema peab, et lõppkontserdil läheks kõik nagu õlitatult. „Kes on leidnud oma koha, kükitab või istub maha,“ kostab kõlaritest järjekordne juhis.

Jäänud viivuks kirevat summa vaatama, kaovad väiksed sintlased silmist.

Õhtul ootab tüdrukuid ees akrobaatikat ja joogat ühendava akrojooga töötuba, mida nad on hommikust saati elevusega oodanud.

PÜHAPÄEV, 16.08 KAUAOODATUD PÄEV!

Enim rõõmustab Reimanni see, kuidas piigad on kolme festivalipäeva jooksul õppinud üha rohkem ise hakkama saama, üksteisega arvestama ja ka keerulisematel hetkedel tuju üleval hoidma „Nad on järjest rohkem avanenud, julgemaks muutunud ja hoiavad üksteist. Sellistel hetkedel saad aru, et kõige tähtsam ei ole see, kui perfektselt kõik välja tuleb, vaid kui palju rõõmu, julgust ja enesekindlust nad siit kaasa saavad,“ võtab liikumisõpetaja seni kogetu kokku.

„Kui tuua kolmest päevast esile midagi, mis lastele eriti ei meeldinud, siis vara ärkamine ja pikkade vahemaade kõndimine pälvisid nurinat,“ muigab juhendaja.

Reimanni hinnangul õnnestus lõppkontsert suurepäraselt ja pani võimsa punkti kolmele tihedale päevale, tormituul neid ei seganud. „Tüdrukud olid suurel laval nii vaprad ja enesekindlad, et endal jäi üle ainult uhkusega vaadata. Mina vist närveerisin rohkem kui nemad,“ tunnistab õpetaja, lisades, et kuna kogu üritus oli nii hästi korraldatud, tekkis isu järgmisel korral ise üks tantsijatest olla. „Kõige ägedam oli pärast näha tüdrukute säravaid silmi ja seda, kui uhked nad iseenda üle olid.“

Majutuskohtades peatub üha kirevam seltskond

MIRELL PÕLMA
VALLALEHE TOIMETAJA

Suur puhkuste aeg on läbi saanud, suvitajad koju läinud, õhtud pimenevad ja jahenevad, kätte jõuab turismisektori madalhooaeg, aga mitte ainult: algab pidude aeg. Kuidas suvi kohalikes majutuskohtades möödus ja kas turismiettevõtjatele teeb ka miskit muret, räägivad Tori valla kolme eriilmelise ettevõtte juhid.

Nurme külas asuva Jõekääru kämpingu juhi Raimo Kärbiku sõnutsi päästsid hooaja koolirühmad mai lõpus ja juuni alguses. „Juuni keskpaik ja lõpp ning juuli algus olid vihma tõttu käidavuse poolest kesised," nendib ettevõtte juht.

Kuigi Kärbiku andmete kohaselt tuleb Soomest ja Rootsist üha enam seal elavaid lõunamaalasi, lõppeval suvel näiteks Afganistani, Iraagi ja Pakistani inimesi, moodustavad põhiklientuuri siiski eestlased, kuid lätlased on hakanud pead tõstma. „Ju neil on maksukoormus väiksem ja majanduskasv suurem," pakub Kärbik lõunanaabrite huvi elavnemise põhjuse. Tema jutust koorub mure, et siseturistile jääb liiga vähe raha kätte. „Maksud annavad tunda, kiratseva majandusega ei ole turismis investeerimiskindlust, seega jäävad ka teised valdkonnad ilma rahata."

Kõrghooajaks Jõekääru kämpingus lisatööjõudu ei palgatud. Kärbiku kinnitusel tuleb suviti ise kiire olla, et kõik tehtud jõuaks.

Võlla külas kolmandat aastat tegutseva Mätta puhketalu eestvedaja Birgit Tasso kinnitusel on aasta pingelisim aeg möödas ja üldjoontes võib hooajaga rahule jääda. Ühtlasi oli see kolmest suvest seni kõige töisem ja täitumuski eelnevatest suurem. „Oleme avatud aasta ringi, seega, kui suvel on fookus õueüritustel ja olemistel, siis vaikselt hakkame valmistuma siseruumides toimuvateks üritusteks," mainib ta. „Meil oli palju pikalt ette broneerijaid, kes vihma tõttu oma peatumist või puhkust nii lihtsalt ära ei jäta."

„Suviti on meie külalised põhiliselt välismaalased," lausub Tasso. Tänavused eksootilisemad kliendid saabusid Jaapanist, Austraaliast ja Mehhikost. „Sel suvel on olnud märgatavalt rohkem eestlasi, mille üle on hea meel."

Puhketalu leitakse üles traditsioonilisi kanaleid pidi: Airbnb ja Booking. „Ilma nendeta ei saa kuidagi," tõdeb Tasso ja loetleb ümbruskonna vaatamisväärsusi, mida klientidel uudistada-avastada soovitatakse: alpakafarm, Tori põrgu, Riisa õpperada, Jõesuu rippsild.

Ehkki mõningaid broneeringuid madalhooajaks on juba tehtud, on eelnevad aastad näidanud, et jõulupidude broneeringuid hakkab rohkem tulema oktoobris-novembris.

Kui üldiselt kumab Tasso jutust rahulolu, siis üks asi teeb talle siiski muret: kehvas seisus tee. „Vahel tahaks lausa kallistada külalisi, kes teeoludest hoolimata otsa ringi ei pööranud ja ikka kohale tulid," nendib ta.

Randivälja külas paikneval ja ümbruskonna taludeteenusepakkujatega koostööd tegeval Klaara-Manni puhke- ja seminarikeskusel on perenaise-tegevjuhi Kadi Ruumeti kinnitusel suvi möödunud väga hästi: aprilliks oli suvine kalender täitunud ja tööd jagub kogu aastaks. „Meil on keskmiselt kolm üritust nädalas aasta läbi," mainib ta.

„Olukord ongi sellepärast hea, et me käime ajaga kaasas, saame aru, kuidas turism ja tarbimisharjumused on muutunud," leiab ta. „Keegi ei tule enam niisama sööma ja ööbima, peab olema väga selge nišš: meil on see mahekasvatus ja -toitlustus, *zero-waste kitchen* (jäätmevaba köök, M. P.), toit tuleb otse põllult."

Klaara-Manni võtab peamiselt vastu ärikliente: ettevõtted korraldavad suvepäevi ja seminare ning esmaspäevast reedeni majutab puhkekeskus piirkonnas ajutiselt töötavaid inimesi. Niisiis ei mõjuta nende täitumust niivõrd ilm, vaid see, kui usinalt ennast turundatakse ja kui tihedad on partnerlussidemed. Sellegipoolest on ta märganud, et etteteatamisaeg lüheneb nii era- kui ärikliendil. Näiteks talviseid pidusid planeeritakse kuni kolm-neli nädalat varem, eesti suvitaja vaatab samal päeval ilma järgi, kas ja kuhu sõita.

Seepärast on oluline kiirelt reageerida: kui e-postkasti potsatab päring, tuleb kohe vastata ja hiljem uurida, kas pakutu sobib, mitte oodata paar päeva, sest muidu leiab huviline teise teenusepakkuja. See, et ettevõte on digimaailmas kättesaadav ning veebiotsingus ja tehisarult uurideski vastena ette lööb, on tegevjuhi meelest tänapäeval elementaarne, muidu äri ei sujuks.

Külalislahkus, mis on turismisektoris olulisim, ei sünni tühjalt kohalt: selleks peavad töötajad mõistma ettevõtte väärtusi ühtmoodi ja olema ka ise hoitud. Veel juulis otsis ettevõte abikäsi, et töökoormust paremini jaotada. „Üha raskem on leida multifunktsionaalset inimest. Sulle peab meeldima suhelda, külalislahkus peab tulema sinu seest," nendib Ruumet. „Töö maal ja hotellis on täiesti erinev: see siin on justkui su oma kodu, aga sa võtad vastu sadu külalisi. Hoov peab olema korras, külalised peavad tundma, et neid oodatakse. Iga detail loeb."

Kui praegu käib Klaara-Mannis palju saksa keelt kõnelevaid ja Ühendkuningriigi kliente, siis Ruumeti teatel vaadatakse aina rohkem Jaapani ja USA poole. „Käisime juunis Jaapanis potentsiaalsete partneritega kohtumas, praegu käib suur töö, et saaksime nende pakettidesse, et partnerid meid ära testiksid ja usaldaksid. Külastajaid näeme ilmselt alles kolme aasta pärast," selgitab ta. Järgmisel aastal plaanivad nad Ameerika turule jõuda.

Miks just kauged maad? Klaara-Manni puhkekeskus plaanib nimelt kliendigrupi vahetust: soovib jätta peod tagaplaanile ja rõhuda heaoluturismile. „Igal eestlasel, lätlasel, soomlasel ja leedukal on vähemalt üks vanaema, kellel on kasvuhoone, ja me ei tunneta ülerahvastatust, iga päev saame muru peale. Aga maailmas on see probleem. Jaapanis oli meie hotellituba 36. korrusel, üritus toimus 52. korrusel, linnas elab kuus miljonit inimest, paljud töötavad nagu orav rattas, ei võta puhkepäevigi välja, sest ei taha kedagi alt vedada, põlevad läbi," põhjendab Ruumet. „Kui jaapanlased tulevad siia, astuvad nad muru peale, kukuvad pikali, kui näevad, et õun kasvab puu otsas, kraanist saab puhast vett, põllult oma köögivilju, kuulevad metsas loodushääli – see on neile midagi erilist, aga meile tavaline."

Kui üldjoontes Ruumet äri käekäigu üle kurta ei saa, siis üks kogu maaturismi puudutav mure on tal hingel küll: puudub ühtne standardi- või klassisüsteem. Hotellidel näitab tärnide hulk taset ja aitab kliendil valikut teha ja ootusi seada, ent maaturismis ei leidu ühtset süsteemi. Ärikliendid uurivad Ruumetilt pidevalt, kas muru on ikka niidetud ja toitu jagub kõigile. Nagu ta tõdeb, siis ega nad muidu küsiks, kui kusagilt poleks kõrvetada saanud. Kui maaturismiski kehtiks ühtne standardisüsteem, ei peaks iga ettevõte ennast teiste möödalaskmiste tõttu aina tõestama. Mis kõige tähtsam, klient ei pettuks.

Jõekääru kämping. FOTO KODULEHELT

Mätta puhketalu. FOTO KODULEHELT

Klaara-Manni puhke- ja seminarikeskus. FOTO: SIIM VERNER TEDER

SAAME TUTTAVAKS

FOTO: TRIIN KÜNNAPAS

Krislin Järvelaine – liikumisürituste korraldaja ja turundaja

Asusin Tori valla spordikeskuses tööle 8. juunist. Mõtlesin küll rahulikult sisse elada, aga läks teisiti: liitusin kohe võidupüha maratoni korraldustiimiga ja hakkasin kiirelt tegutsema. Samuti sai hoo sisse Are pargijooks ning aitasin Urge külade suvepäevadel sportliku poolega. Seega olen saanud juba väga paljude ägedate ja aktiivsete kogukonna liikmetega tuttavaks ning mõtteid põrgatanud, kuidas vallas liikumisürituste kaudu inimesi rohkem kokku tuua.

Minu senine töö ja õpingud on olnud tihedalt seotud liikumise, tervise ja sündmuste korraldamisega. Olen õppinud rekreatsioonikorraldust ja kehakultuuri ning nende kõrvalt projektijuhtimist ja tervisedendust. Pikalt töötasin haridusvaldkonnas, viimati Tammiste lasteaed-algkoolis liikumisõpetajana.

Uues ametis võlub mind kõige rohkem võimalus tuua inimesed kodust välja liikuma ja omavahel kokku.

Liikumine ja sport ei tähenda tingimata võistlemist. Soovin luua tegevusi ja üritusi, kuhu tullakse hea meelega ka siis, kui ei peeta ennast sportlikuks ja võistlemine hirmutab. Oluline on, et igaüks leiaks endale midagi jõukohast ja meeldivat, olgu need perepäevad, küladevahelised ettevõtmised, liikumiskampaaniad. Ent ma ei unusta ka neid, kelle silm lööb särama, kuuldes sõna „võistlus“. Igaühele oma!

Soovin esmalt kuulata, mida Tori valla inimesed ise ootavad, tutvuda olemasolevate võimalustega ning saada hea ülevaade, mis juba toimib ja kuhu saame spordikeskusega panustada. Samuti soovin, et Tori valla sündmused ei koonduks ainult ühte kohta, vaid jõuaksid eri piirkondade elanikeni. Eriti oluline on kaasata kõiki vanuserühmi: lapsi, noori, täiskasvanuid ja eakaid. Nii mõnestki liikumisüritusest võiks kujuneda traditsioon. Samuti on plaanis kunagi toimunud võistlusi taaselustada.

Mulle meeldib küll kõik asjad ise läbi mõelda ja käed külge panna, aga usun koostöösse. Tori valla spordiellu tahan kaasata kõiki huvigruppe. Oluline on üles leida sädeinimesed, kellega koostöös korraldada ägedaid tegevusi ja sündmusi meie valla inimestele.

Tori vallaga on mul eriline side, kuna olen siin elanud enamiku elust. Lapsepõlve veetsin Selja külas, vahepeal olin pikemalt Tallinnas ja nüüd juba kümme aastat Tammistes. Olen isegi kunagi kuulunud väikese Tori valla volikokku. Seega on mul eriti hea meel võimaluse üle anda oma panus selle piirkonna liikumis- ja spordielu arengusse.

Olen terve oma teadliku elu kasvanud sporti tehes ja jälgides. Juba väiksena käisin isaga trennides kaasas ning osalesin väga paljudel liikumis- ja spordisündmustel kogu perega. Nüüd püüan oma lastele seda pisikut edasi anda. Kui liikumine ja sport on kujunenud harjumuseks juba varajases eas, ei saa tulevikus ilma selleta: ikka kisub diivanilt õue või spordisaali. Praegu mängin peamiselt tennist, kuid rattasõite oma perega pean samuti väga oluliseks. Mulle väga meeldib käia kontsertidel ja teatris ning reisida koos pere ja sõpradega – need on kõige mõnusamad viisid ennast laadida.

Minu poole võib alati julgelt pöörduda. Kirjuta, joonista, helista, saada või postituvi! Peamine, et leiame üksteist üles ning otsime koos lahendusi ja võimalusi ideid ellu viia.

Tori jalgpallurid esindasid Eestit USAs eriolümpial

MIRELL PÕLMA
VALLALEHE TOIMETAJA

27. juulist 1. augustini esindas Eestit eriolümpia ühenduse vutivõistkond, kuhu kuulusid Amanita jalgpalliklubi ja Pärnu Vapruse esindajad, kelle seas kaks torilast. Rahvusvaheline Genuine Cup toimus Texase osariigis Houstonis. Rice'i ülikooli staadionile kogunes üle 1000 intellektipuude ja autismiga sportlase 50 riigist.

Tori valla lippu hoidsid kõrgel kaitsjad Tõnu Kidra ja Veiko Talvik.

Pikad lennud möödusid vahejuhtumiteta. „Kuna paljud lendasid esimest korda, oli lennata huvitav ja murelikke ei olnud. Kohale jõudes olid poisid värsked ja tahtmist täis,“ kinnitas koondist juhendanud Vapruse noortetreener Silver Õismets.

Nagu Õismets sotsiaalmeedia vahendusel võistkonna kohta ütles, andsid jalgpallurid igas trennis endast parima, proovisid pidevalt uusi harjutusi ja tahtsid areneda. Tubli töö tulemusena teenis Eesti koondis üheksast mängust kolm võitu ja ühe viigi.

Treeneri kinnitusel oli võistlusreisi põhieesmärk kogemusi koguda, aga paigas oli ka suurem siht: võita *fair play* ehk ausa mängu turniir. „Saavutasime küll maksimumpunktid, aga pingereas jäime alla meeskondadele, kes samuti olid saavutanud maksimumpunktid,“ nentis Õismets. „Eks natuke oli ikka emotsioon kehv, kui kaotasime, aga tuletasime mängijatele meelde, et oleme jalgpallipere, kokkuhoidev meeskond ja lahutamatud sõbrad ning juhtugu mis tahes, meie naudime sporti. Tulemus on ainult preemia.“

Vaba aega sisustas võistkond kultuurselt: nad käisid loomaaias, Houstoni suurimas kaubamajas ja NASA kosmosekeskuses, jälgisid huviga kohalikku rodeoetendust, kus ühtlasi said õppida kohalikku tantsu, lassot visata ja mehaanilisel pullil sõita.

Genuine Cupil esindasid Eestit kaks torilast. Veiko Talvik esireas vasakult kolmas, Tõnu Kidra teises reas vasakult viies. FOTO: ERAKOGU

Mario Kallas krooniti Balti militaarspordi meistriks

TIIM KALLAS
SPORDIKLUBI GARAGE FITNESS

16. juulil Leedus Balti militaarspordi mängudel Military Fitness Challenge selgusid kolme riigi parimad. Tori valla sportlasel Mario Kallasel õnnestus tihedas konkurentsis esikoht noppida.

Military Fitness Challenge paneb proovile sportlase kiiruse, plahvatusliku jõu, vastupidavuse ja vaimse sitkuse. Tiitli nimel tuli pingutada kolmel raskel alal.

Esimene neist keskendus kiirusele ja plahvatuslikkusele. Sooritada tuli 15 kätekõverdust, 15 kükki kangiga (raskus pool sportlase kehakaalust) ja joosta 400 meetrit, seda kõike neli ringi järjest.

Teisena ootas ees 15minutiline AMRAP (*as many rounds as possible*), mille jooksul tuli koguda võimalikult palju ringe ja harjutuste kordusi: ergomeetril sõudmine, lõuatõmbed, „kosmonaudid“, hantlirebimine.

Kolmandaks tuli vedada 38kilost päästenukku 100 meetrit, kanda kaht 24kilost sangpommi 200 meetrit, teha 50 meetrit väljaasteid 20kilose lisaraskusega ning „magustoiduks“ joosta kaks kilomeetrit.

Vähe sellest, et harjutused nõudsid ülimat pingutust, kergitas lõõskav päike temperatuuri 27 kraadini. Niisiis tuli käiku lasta läbimõeldud taktika, pidi pidevalt jooma, keha jahutama ja alade vahel võimalikult hästi taastuma. Kuigi kuumus oli Kallase enne viimast ala viinud juba viimase piiri lähedale, aitas tugev tahtejõud tammistelase üldvõiduni.

„Alles pärast finišit ja pingelangust sain aru, et olin keha viinud viimse piirini. Õnneks olen aastate jooksul eri võistlustel õppinud kannatama ja raskusi taluma ning seekord tasus see kõik ära,“ tunnistas äsjane Balti meister.

Septembris ootab Kallast ees Fitlap Cup, oktoobris aga Eesti meistrivõistlused ning hooaja tähtsaim võistlus Fitness Challenge'i MM Hispaanias Santa Susannas.

Võidukas Mario Kallas keskel. FOTO: ERAKOGU

Rohelise Jõemaa Koostöökogu (RJK) avab taotlusvooru ESF+ miniprojektide vastuvõtmiseks

Miniprojekte saavad esitada RJK piirkonnas tegutsevad seltsingud, mittetulundusühingud (sh kohalik tegevusrühm), sihtasutused, ettevõtjad ning kohalikud omavalitsused.

Toetatakse tegevusi, mis aitavad kaasa **meetme 3: „Sotsiaalse kaasatuse suurendamine ja hoolduskoormuse vähendamine“** meetmelehel välja toodud eesmärkide täitmisele. Ühe miniprojekti toetuse suurus on 6029 €, toetuse määr on 100%. Taotlusvooru eelarve on 126 609 €. Üks taotleja saab taotlusvoorus esitada kuni kaks miniprojekti taotlust. Miniprojektide elluviimise periood on 01.12.2026–31.10.2027.

Miniprojekte võetakse vastu ainult elektrooniliselt **SPOKU taotluskeskkonnas ajavahemikul 14.–21.09.2026.**

Täpsem teave taotlusvooru kohta on leitav RJK koduleheküljel www.joemaa.ee/meede3/.

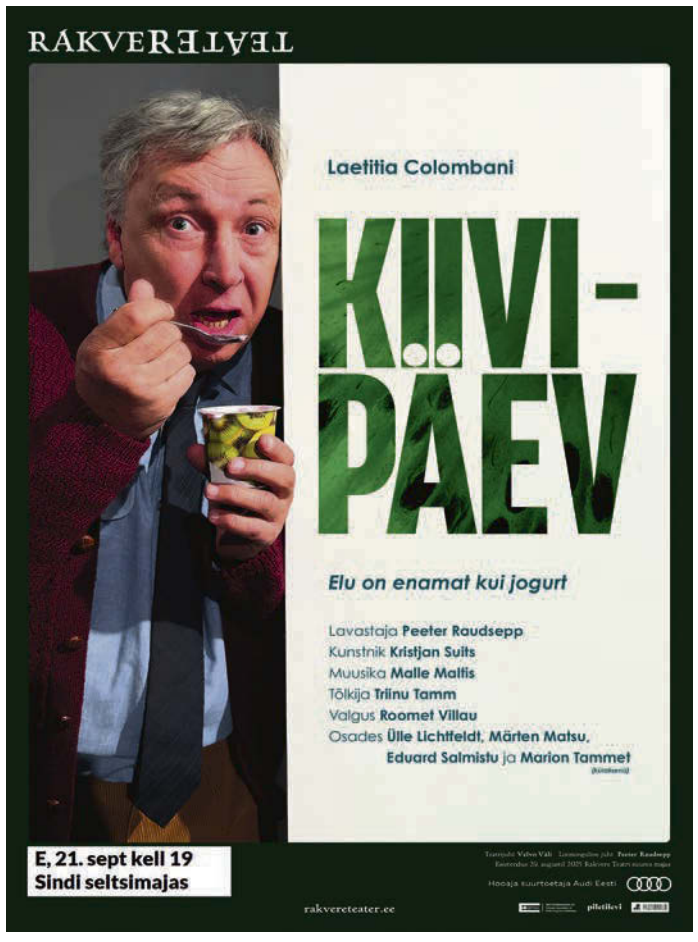

VASTSÜNDINUD VALLAKODANIKUD

Riho Endel Kukk	27.06.2026
Kristofer Roots	01.07.2026
Sienna-Ami Pelisaar	10.07.2026
Tormi Saar	10.07.2026
Kelly Aola	13.07.2026
Polina Kulaeva	16.07.2026
Luka Niit	16.07.2026
Beryt Sutt	21.07.2026
Neeme Liik	29.07.2026

Õnnitleme!

TEATED

KORSTNAPÜHKIJA Kalev. Helista 552 2759.

EHITISTE SEADUSTAMINE, KASUTUS- JA EHITUSLOAD ning muud teenused. Kirjuta coreteloy@gmail.com või helista 5814 2386.

TORI VALLA SOTSIAALKESKUSES (Sindis Pärnu mnt 27a) 8. septembril PEDIKÜÜR, 17. septembril JUUKSUR. Registreerimine tel 5569 5546 (Anu).

TORI SOTSIAALMAJAS 7. septembril PEDIKÜÜR, registreerimine telefonil 529 7216 (Auliki). 9. ja 25. septembril JUUKSUR, registreerimine 5340 8603 (Pamela).

Ostan kõiki TOYOTA marki sõidukeid. Tel 5896 1576.

SÜNDMUSTE KALENDER

Pühapäeval, 30. augustil

Kell 18 KONTSERT "Paradiisi lävel" Sindi kirikus. Esineb Pühade Aleksandrite õigeusu koor. Toetajapilet 15 €, sooduspilet 8 €.

Kell 21 SUVELÕPU KONTSERT Sindi kärestikul. Esineb Marko Matvere. Üritus tasuta. Kohvik.

Kolmapäeval, 9. septembril

Kell 19 Viimane ARE PARGIJOOKS Are mõisapargis. Põhijooks 1,8 km või 3,6 km, lastejooks 400 m kuni 6aastastele.

Reedel, 11. septembril

Kell 17 VANAVANEMATE PÄEVA üritus Sindi seltsimajas. Esinevad Jõõpre laulumemmed, tantsuks mängib Õige Valik. Maja poolt kohv ja tee. Laua katab igaüks meelepärasega. Pilet 5 €.

Laupäeval, 19. septembril

Kell 19 Temufi teatri südamlikult humoorikas etendus "MR. GREENI KÜLALINE" Sindi seltsimajas. Piletid Piletikeskusest.

Esmaspäeval, 21. septembril

Kell 19 Rakvere teatri etendus "KIIVIPÄEV" Sindi seltsimajas. Piletid Piletilevist.

Reedel, 16. oktoobril

Kell 19 Viljandi Seasaare teatri etendus "Kadunud La Manche'i kohal" Are huvikeskuses. Piletid Fientast. Pilet 10 €.

Laupäeval, 17. oktoobril

Kell 19 Sindi Rock Sindi seltsimajas. Esinevad Kosmikud, The Tuberkuloited, Sibyl Vane, EiK, Raev. Piletid Fientast.

Vaata lisa: www.torivald.ee/sundmused

STATISTIKA

1.–30. juulil 2026 sündis 9 last, suri 4 inimest.
Vallast lahkus 40 ja valda saabus 50 inimest.
1. juuli 2026 seisuga on vallas 12 570 inimest:
6166 meest ja 6404 naist.

Tori Valla Teataja

Väljaandja: Tori vallavalitsus
Aadress: Pärnu mnt 12, Sindi, Tori vald, 86705 Pärnumaa
E-post: tori@torivald.ee
Toimetaja: Mirell Põlma
e-post: ajaleht@torivald.ee
Küljendus: OÜ Hansaprint, trükk: AS Printall

Leht ilmub üks kord kuus. Tiraaž on 5646 eksemplari ja see jagatakse Tori valla postkastidesse tasuta.
Toimetus ootab kaastöid ja reklaame e-posti aadressile ajaleht@torivald.ee 8. kuupäevaks.
Toimetusel on õigus vajadusel kaastöid lühendada ja redigeerida. Toimetus ei vastuta kuulutuste sisu eest.

TORI VALLA KULTUURIKESKUS

TORI VALLA KULTUURIKESKUS
võtab tööle

SINDI PIIRKONNA KULTUURIKORRALDAJA

Ootame endi seltsi inimest, kellel:
- silm särab ja hing on teotahet täis
- on olemas või omandamisel kultuuri- või rekreatsioonialane haridus või omab vastavat kutsetunnistust
- on vähemalt kolmeaastane töökogemus kultuuri või vaba aja korralduse valdkonnas
- on hea organiseerimisvõime
- on ideid, algatus- ja otsustusvõimet
- on hea meeskonnatöö- ja suhtlemisoskus
- on kultuurisündmuste korraldamise kogemus

Kasuks tuleb, kui:
- oled loominguline, aktiivne ja positiivse ellusuhtumisega, paindlik, täpne ning kohusetundlik
- kõneled vähemalt üht võõrkeelt
- sul on autojuhiluba ning isikliku auto kasutamise võimalus
- oled vajadusel valmis töötama ka õhtuti ning nädalavahetustel

Omalt poolt pakume Sulle:
- toetavat ja tegusat meeskonda
- eneseteostust ja loovat tööd Tori valla ja Sindi linna kultuurielu rikastamisel
- kaunist ja värsket töökeskkonda Sindi Seltsimajas
- enesetäiendamise võimalusi
- paindlikku tööaega
- mõistlikku töötasu
- 35 kalendripäeva puhkust

Kandideerimiseks saada meile:
- kirjalik avaldus ja motivatsioonikiri
- elulookirjeldus
- haridust tõendav dokument

Soovi korral saad infot Tori valla Kultuurikeskuse direktorilt.
Esita dokumendid hiljemalt **12. septembriks 2026**
aadressile **ants.valimae@torivald.ee**

www.torikultuur.ee

Tori vald

OTSIME **JURISTI**

KANDIDEERIMINE KUNI 04.09.2026

www.torivald.ee
Lisainfo:
siiri.joerand@torivald.ee
telefon 5884 3905

MEIE HULGAST ON LAHKUNUD

Jüri Lankus	24.12.1964–12.07.2026
Kalju Niglasson	08.03.1937–13.07.2026
Yulia Yakovleva	10.09.1950–17.07.2026
Aleksander Reimann	13.03.1950–29.07.2026